

דעת

דעת
אלק אבך
ועבדהו

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון רכח - חג השבועות - שנת תשפ"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - זו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - זו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

גליון מוגדל
לחג השבועות

חג השבועות

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורכבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

+ בתוך המאמר:

- מה פשר 'שני מלכים משמשים בכתר אחד'?
- הבריאה כולה קיבלה צורה חדשה בשעת מתן תורה
- ע"י לימוד התורה כראוי זוכים להרגיש ההתגלות 'פנים בפנים' של מ"ת
- מהו ההבדל בין חג השבועות לשאר הימים טובים?
- עומק הטעם לאיסור עשיית מלאכה ביום השבת
- טעם התחלת הבאת ביכורים בזמן מתן תורתנו דייקא

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

כרת עמנו

ברית בחורב:

חג השבועות - 'מחייב'
דבקות בהקב"ה

עמוד ז

הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו: התעלות כל הבריאה בשעת מתן תורה

א.

'שני מלכים בכתר אחד' בחג השבועות - חיבור הבריאה עם התורה

בחג השבועות משמשים שני מלכים - ז"א ומלכות - בכתר אחד

הנה נודע מה דאיתא בספרים הק' (ראה שעה"כ חג השבועות דרוש א) בענין מדרגת חג השבועות - זמן מתן תורתנו, שביום הזה נפעל יחוד נשגב למעלה, ושני המלכים משמשים בכתר אחד. ביאור הדברים, דאמרינן בגמ' (חולין ס:) שמתחלה נבראו שני המאורות - השמש והירח - גדולים ושונים במעלתם, אולם אח"כ קטרגה הירח לפני הקב"ה ואמרה שאי אפשר לשני מלכים שישמשו בכתר אחד, ולפיכך אמר לה הקב"ה 'לכי ומעטי את עצמך', וזה ענין מיעוט הירח הנודע. אמנם בחג השבועות נעשה תיקון לזה, בכך שהירח עולה ומשתווה למעלת השמש, והיא חוזרת להאיר כמותו.

והענין הוא, ע"פ המבואר בזה"ק (ח"ג יב) שהשמש רומז לקב"ה - בח' זעיר אנפין, והירח רומז ל'שכיניתי' - מדת המלכות. וענין מיעוט הירח היינו מה שלעת עתה יש איוז חסרון כביכול במדת מלכותו ית'. אך ביום מתן תורתנו עולה השכינה הק' במעלות רמות ונשגבות, עד שהיא משתווה למדרגת קב"ה, ואור הלבנה (מלכות) מאיר כאור החמה (ז"א) בכתר אחד. ורמז נפלא נתן בזה בספ"ק אמרי נועם (חג השבועות ד"ה ובימים הביכורים) כי שני פעמים 'מלך' עם 'כתר' עולה 'חג השבועות', והיינו שבחג השבועות משתמשים שני המלכים בכתר אחד, ביחודא שלים. (ראה גליון קסט - חג השבועות תשפ"ה, דשם כבר הארכנו בביאור הדברים, וכאן לא נחזור עליהם אלא בקיצור).

הכרה בבורא עולם היוצאת מתוך הבריאה - מדת המלכות

הנה באופן כללי ישנן שתי מדרגות של התגלות אלויות בעולם; אחת, היא ההכרה בהש"ת הבאה ע"י 'מעשה בראשית', והיינו שכאשר יסתכל האדם על הבריאה הנפלאה שברא הש"ת, ויתבונן בה ובכל הנמצא בה, אזי יבין בדעתו, כי מאחר שישנה בריאה, הרי בוודאי שיש לה בורא שברא והמציא אותה יש מאין, כי אין בירה בלא מנהיג וכו'. והנה ע"י התבוננויות כאלה בא הנברא להכירה במי שאמר והיה העולם.

והכרה זאת מקורה במדת המלכות העליונה שהרי כל עיקר בריאת העולמות נובעת מכח מדת מלכותו ית', שעלה ברצונו מחשבת 'אנא

אמלוך', ואין מלך בלא עם' (פדריא פ"ג: כד הקמח ענין ר"ה). ולטעם זה ברא הש"ת את כל היצור, כדי שעל ידו יכירו וידעו כל באי עולם במציאותו ית'. ונמצא שגילוי האלויות היוצא מתוך הבריאה שורשו במדת המלכות - ירח.

ההכרה בבורא שמכח הבריאה איננה ברורה - ואפשר להעלימה

אמנם הדבר פשוט שהכרה זו איננה ברורה ובהירה, ועדיין יש בה דופי (ע"פ הרמב"ם בפ"ח מהל' יסודות ה"א), שהרי על אף שכל מי שרק יש לו מוח בקדקדו עומד הוא מתוך הבריאה על שיש בורא עולם, וממנה יוכל הוא לבוא לידי ידיעה בהש"ת, אך בכל זאת הרי עדיין לא הכיר את הבורא ב"ה עצמו, רק שמתוך מעשי ידיו יש לו הוכחה עליו, והרי אין זו הכרה בו בעצמותו. ולא עוד, אלא שע"י ההתגלות של הבריאה לחוד עדיין יכול המתעקש להכחיש את אמיתות מציאותו ית' ח"ו, או לומר שהעולם קדמון ח"ו, וכדומה דעות רעות וכוחות (ראה רמב"ן סוף פר' בא), וכמו שהענין פרעה מלך מצרים את פניו נגד הקב"ה ואמר (שמות ה, ב) 'מי ה' אשר אשמע בקולו וגו' לא ידעתי את ה'". וכל זה הוא, מפני שעל התגלות זאת, שאינה אלא מצד הבריאה ולא של הקב"ה עצמו, עדיין שייך העלמה

תכלית הנהגת הנסים: לחזק את ההכרה של מעשה בראשית

ואכן בעבור זה באו כל האותות והמופתים שעשה הקב"ה בעת יציאת מצרים, שהכח את המצריים בעשר מכות גדולות ונפלאות, ושירד כל סדר מערכות הטבע וחוקי המזלות וכו', כדי לחזק את ההכרה בה' שע"י מעשה בראשית, כי כולם יורו שיש לעולם אלוה-ה מחדשו ויודע ומשגיח ויכול (לשון הרמב"ן שם), ובכך נתבטלו כל הדעות הרעות של אלו שביקשו להכחיש על מציאות הבורא והשגחתו ית' בעולם, וכדרך שהדגיש הכתוב כסדר לומר שתכליתן של המכות היא 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שם ט, יח), 'למען תדע כי לה' הארץ' (שם ט, כט), כי ע"י הנהגת הנסים נתווכח לכל באי עולם אמיתות מציאותו ית', ועל שיש מנהיג לבירה, שפועל ועושה בו רצונו

עדיין אין זה אלא הוכחה על מציאות הבורא, ולא הכרה בעצמותו ממש

אמנם הגם שהנהגת הנסים קבעה את מציאות הבורא בהוכחה גמורה, כי מעתה יש לנברא ידיעה חזקה בהש"ת, שהרי על ידי שינויי הטבע נראה בעליל שהקב"ה הוא שהמציא את הבריאה מאין ליש, ואשר לכך בידו הכח והממשלה לעשות בה כרצונו, אך בכל זאת אין זה הכרה בעצמותו ית' ממש, שהרי למעשה בכל הנסים האלו עדיין לא הפגשנו פנים בפנים עם הבורא ב"ה, וכל האותות והמופתים אינם אלא הוכחות וראיות על הש"ת, ולא הכרה בעצמותו ממש.

ההתגלות של מתן תורה - 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם'

אך ביתר שאת לאין ערוך הוא האופן שהתגלה לנו הקב"ה על הר סיני בשעת מתן תורה, כי התגלות זאת לא היתה בדרך הוכחה וראיה

פטרון הגליון - סיון

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מוה"ר יהושע ברוין הי"ו
לע"נ זקינו ר' מאיר יהודה ב"ר אברהם ע"ה

ב. הכרה של מעשה בראשית היא בדרך מדת בינה - הבנת דבר מתוך דבר. הגילוי של מתן תורה היא כמו חכמה - ראיית הדבר עצמו. ובחג השבועות מתאחדות החכמה והבינה כאחד.

ג. שבת היא דרגת חכמה, ימות החול הם בבינה, ויום טוב הוא בינה הקוראה לקודש - חכמה. מלאכה של ימות החול אין בה ברכה, והיא היפך החכמה של שבת קודש הממשיכה ברכה. וצריכים להמשיך את קדושת שבת אל המלאכה שתהיה 'מלאכת הקודש', וכמו בבנין המשכן ובית המקדש. וזוהי דרגת יו"ט ומלאכת אוכל נפש שהותרה בו.

המלמדות שיש בורא לעולם, אלא 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם' (דברים ה, ד), כלומר שנתגלה לנו השי"ת בכבודו ובעצמו, ופתח את השבעה רקיעים ונגלה עליהם עין בעין ביופיו ובכבודו ובתוארו (ע"פ פסיקתא רבתי כ'), ואמר 'אנכי ה' אלקיך'. והרי זה התגלות פנים בפנים עם עצם מהותו ועצמותו ית'.

והנה מעתה כבר אין מן הצורך להוכיח - בכח הבריאה וע"י האותות והמופתים - על מציאות הבורא, כי כבר נתראינו עמו פנים בפנים, וממילא כבר יש לנו הכרה בבורא ב"ה עצמו, ומה לנו לכל ההוכחות והראיות שמבחוץ^(א).

הגילוי של 'פנים בפנים' קיים לדורות בדברי תורה

[והתגלות זאת של 'פנים בפנים' שבשעת מתן תורה הניח לנו הקב"ה לדורות בתורה, כי הכנים השי"ת את התקשרות נעלה זו לתוך דברי תורה, שכל הלומד תורה לשמה ודבק בה כראוי במדרגת 'כנתינתה מסיני', וזכה להתראות עם הקב"ה ולהיפגש עמו במעין הגילוי של מעמד הנבחר, אשר על כך נאמר (שם פסוק יט 'את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף', ומתרגמין 'לא פסק', וכמ"ש שם רש"י 'כי קול חזק וקיים לעולם', שהגילוי של מתן תורה עומד לעולם].

התגלות הר סיני היא דרגת 'קוב"ה' - 'זעיר אנפין'

והנה התגלות זו של מתן תורה שייכת למדרגת 'קוב"ה' - 'זעיר אנפין', כי הרי כאן לא נתגלה הוא מצד הבריאה - מדת המלכות, אלא שהקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה על הר סיני. וכמו כן נאמר בתורה שכבודו ית' נתגלה בשעת מתן תורה בבחי' 'אלקי ישראל' (שמות כד, י) שהיא מדרגת ז"א כנודע. וכן מבואר בכתבי הארז"ל (ראה פרע"ה שער התפילה פ"ה, ועוד) שבחי' ז"א רומזת לתורה, 'עץ החיים'. וכן מצינו שמדת התפארת, שהיא כללות ששת המידות דז"א, נקראת תורה (וזה"ק ח"ג רנז). ויעקב אבינו שהוא כנגד מדת התפארת הוא עמוד התורה (וזה"ק פ"ר חוקת). וכדרך זה איתא בגמ' (ברכות נח) 'והתפארת - זו מתן תורה'. מבואר שהגילוי של מתן תורה, שהיא ההכרה בהשי"ת באופן פנים בפנים, נמשך בבחי' ז"א.

ההכרה שמצד הבריאה - מלכות, התגלות של מתן תורה - בחי' ז"א

היוצא מזה, שהכרת הבורא שמצד הבריאה שייכת למדת המלכות - ירח, ומאידך ההתגלות פנים בפנים של שעת מתן תורה נמשכת מבחי' ז"א - שמש

יום מתן תורתנו - שני מלכים משמשים בכתר אחד

והנה מדרגת יום מתן תורתנו היא: שביום הנורא הזה משמשים שני המלכים - השמש והירח - בכתר אחד, והיינו שהירח - מדת המלכות - יש לה עליה גדולה, והיא עולה ומשתווה למדרגת התורה. שהרי בהר סיני נתן הקב"ה את התורה אל הארץ, והיינו שנמשך הגילוי שבדרגת 'קוב"ה' לתוך מעשה בראשית, והבריאה הותאמה כולה לקבל את התורה בתוכה, ומעתה היא משמשת כמרכבה לגילוי האלוקות של התורה. ונמצא שבוה התאחדו שתי המדרגות - ז"א ומלכות - כאחת, כטעם 'יום חתונתו - זה מתן תורה' (שה"ש ג, יא: תענית כו:). וזוהי דרגת חג השבועות, שבו 'תואר כלה מאד נתעלה', שמדת המלכות התעלה לבחי' קוב"ה, ושני המלכים משמשים בכתר אחד.

לפני מ"ת היתה הבריאה משמשת רק כהוכחה על מציאות הבורא

ומעתה נמצא, שכל הבריאה כולה השתנתה למעליותא בשעת מתן תורה, והיא קיבלה פנים חדשות ומשמעות עמוקה יותר אחר ההתגלות של פנים בפנים. כי אילו קודם מתן תורה היה העולם משמש רק כהוכחה וראיה על מציאות הבורא והיינו שכאשר היה האדם מסתכל על הבריאה, והיה מתבונן בה ובכל הנעשה בה, היה הוא מתוודע ממנה שיש בורא עולם שהמציא אותה יש מאין.

אחר מ"ת שורה הקב"ה על הבריאה ומתאחד עמה

אמנם לאחר שהופיע הקב"ה בהודו והדרו ואמר 'אנכי ה' אלקיך', מאז אין צריכים עוד להוכחות וראיות על מציאות השי"ת, שהרי כבר נתגלה הוא בכבודו ובעצמו לעיני כל. ומעתה עיקר תפקיד ותכלית הבריאה היא, להיות כמרכבה וככלי להתגלות הנפלאה של 'פנים בפנים' שבשעת מתן תורה, והיינו שהקב"ה שנתגלה לנו בהר סיני שוכן על הבריאה כולה, והוא מתאחד ומתחבר עמה להיות השראתו ית' בתוכה. ונמצא שכהיום אין הבריאה נחשבת כאמצעי בלבד להגיע על ידה אל התכלית הנרצה - הכרה בהשי"ת, אלא מעתה היא דבר תכליתי בעצמה, כי היא הפכה למקום וכלי להשראת השכינה ולגילוי הנפלא שנתגלה לנו בהר סיני

ב.

מקור שתי הנהגות אלו הוא מידות חכמה ובינה

יחוד שבין חכמה ובינה הוא שורש ליחוד ז"א ומלכות

והנה יחוד נפלא זה השורה ביום מתן תורתנו בין בחי' ז"א למדת המלכות, שהינם כנגד אותיות ו-י' של השם הוי"ה (ע"ה שער א' ע"ה), יש לו שורש נעלה במידות 'חכמה ובינה', המכונים בזה"ק בשם 'אבא' ו'אמא', ומתאחדים המה ג"כ

כ'תרין רעין דלא מתפרשין' (וזה"ק ח"ג ד, ד), וספירות אלו הינן כנגד אותיות ו-ה' שבשם הוי"ה, שהן השורש לאותיות ו-ה' המשתלשלות מהן.

'חכמה' - ראיית הדבר עצמו, 'בינה' - מבין דבר מתוך דבר

כי הנה ההבדל שבין מדת חכמה לבינה הוא, כי 'חכמה' פירושה: השגת הדבר בעצמו, שרואה ומשיג את עצם הדבר. ומאידך מדת 'בינה' עניינה: הבנת דבר מתוך דבר, והיינו שע"י שרואה איזה דבר, מתבונן בו ומבין ממנו דבר אחר שלא ראה בעינו.

הכרה בבורא מכח הבריאה - כענין מדת בינה, ושל מתן תורה - בדרך השגת החכמה

וככה ממש הוא החילוק וההבדל בין ההכרה בבורא ית"ש היוצאת מתוך הבריאה - בחי' מלכות, לבין הידיעה בו ית' שקנינו בשעת מתן תורה - דרגת ז"א.

כי כאמור ההכרה שמכח מעשה בראשית, אין פירושה שמכירים את הקב"ה עצמו, אלא שכאשר מתבוננים בבריאה יכולים לעמוד ממנה על הבורא עולם שברא אותה, וזה כענין מדת בינה - הבנת דבר (-השי"ת) מתוך דבר (-הבריאה). והכרה זו היא השגה בדרך אחוריים, וכמבואר בכתבי הארז"ל (ע"ה שער ו' פ"ב שמדת בינה שייכת לאחוריים, כי בה אין האדם רואה את עצם פני הדבר, וכל הידיעה ממנו לא בא אליו אלא ע"י הוכחה וראיות מדבר אחר, בבחי' 'תא שמע'

שונה מכך היא ההתגלות הנפלאה של מתן תורה, שאז נראה אלינו הבורא ב"ה עצמו, ונפגשנו עמו פנים בפנים, וזה כמדת חכמה - שרואה ומשיג את עצם הדבר, בבחי' 'תא חזי', וכבר אין צורך לעמוד עליו ע"י ראיות והוכחות מבחוץ.

בחג השבועות מתאחדות החכמה והבינה כאחד

הרי ששתי התגלויות אלו; של מעשה בראשית (-מלכות) ושל מתן תורה (-ז"א), בשורשן תלויות המה במידות העליונות - חכמה ובינה. ומאחר שאמרנו שבחג השבועות מתאחדות בחי' ז"א ומדת המלכות לאחדים, הכי נמי ביום הזה שורה יחוד וחיבור גמור בין ספירות חכמה ובינה, וכדלהלן.

ג.

ענין המועדים: ימות החול המקבלים הארה משבת קודש

והנה באמת בכל מועד יש יחוד בין מידות חכמה ובינה, וכמו שיבאר לפנינו בעז"ה, אך ביתר שאת הוא בזמן מתן תורתנו, שבחג הזה שני המלכים - ז"א ומלכות - משתמשים בכתר אחד, וכמו כן ישנו יחוד גמור למעלה במקור שורשן - אבא ואימא.

שבת - בחי' חכמה, ימות החול - בינה. יום טוב - חכמה המאירה לבינה

כי הנה כתב הארז"ל (פרע"ה שער מקרא קודש פ"ד) שיום שבת קודש הוא בבחי' חכמה, וכדרך שנאמר בה (שמות לא, יד) 'ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם', וחכמה נקראת 'קודש' (וזה"ק שם סא), ומאידך ימות החול הם בבחי' בינה (ע"ה שער כ' פ"ט). ומדרגת יום טוב היא 'מקראי קודש' (ויקרא כג, ד), כלומר שעצם מהותו הוא כימות החול - בינה, אלא שקוראים בו אל הקודש - חכמה, והיינו שבזמנים אלו מאירה החכמה אל תוך הבינה.

'חכמה ואינה מלאכה'

וביאור הענין הוא, כי הנה חזינו כבמה מקומות ש'מלאכה' היא סתירה למדת החכמה, וכדרך שהתבטאו חז"ל על כמה דברים שהינם 'חכמה ואינה מלאכה' (שבת ק"ז ר"ה כט:), וכמו כן יום השבת שהיא בבחי' 'חכמה' כנ"ל אסורים בו במלאכה. והיינו שכל המלאכה הנעשית בעיקר בידיים היא היפך כח השכל והחכמה שבמוח. ועל כן ימות החול שהינם ימי מלאכה, וכמ"ש (שמות לה, ב) 'ששת ימים תעשה מלאכה', הם למטה מבחי' חכמה.

יש להמשיך אור השבת לתוך מלאכת ימי החול

ועל כן צריכים להמשיך הארה ממדת החכמה לתוך ימות החול, שתאיר היא לתוך מלאכת ימי החול, כי בזה תתעלה היא להיות 'מלאכת הקודש' (ע"פ שם לח, כד) - כשם שנאמר במלאכת המשכן, כלומר מלאכה כזאת המקבלת ממדת הקודש - חכמה.

מלאכת המשכן והמקדש היתה מקושרת ליום השבת - 'מלאכת הקודש'

ואכן זו היתה מהותו של מלאכת המשכן, כי מצד אחד לא היתה מלאכה זו דוחה את השבת, וכולה נעשתה רק כימות החול, אך בכל זאת היתה היא מקושרת ליום השבת, וקיבלה הארה ממנו, ואשר מטעם זה נסמכה התורה שמירת שבת למלאכת המשכן, לומר לך שאור השבת האיר לתוך המלאכה הזאת, ומעתה איננה מלאכה סתם וכשאר מלאכת ימי החול, אלא יש בה הארה מקדושת השבת. וכמו כן נעשתה המלאכה ע"י בצלאל ואהליאב וע"י כל איש חכם לב, אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש (ע"פ שם לו, א). וכן היה גם בבית המקדש, שנבנתה דייקא ע"י שלמה המלך ה'החכם מכל אדם' (מ"א ה, יא), וכמו כן היתה בנייתו בלא טרח ויגיעה וככל שאר מלאכות עולם

א. ועל ענין זה אמרין בגמ' (שבת פט). 'אמר ליה ההוא מרבנן לרב כהנא מי שמיעי לך מאי הר סיני, אמר ליה הר שנעשו בו נסים לישראל, הר נסיאי מיבעי ליה, אלא וכו' מאי הר סיני הר שירדה שנאה לעכו"ם עליו, ע"כ. הרי שלא רצו לקבוע בגמ' את שם 'הר סיני' על שם הנסים, וזה מטעם האמור, כי מצד הגילוי של מתן תורה, שהוא פגישת פנים בפנים עם הקב"ה, אין צורך לנסים שיעידו ויכחינו על מציאות השי"ת, כי הרי נפגשנו עמו פנים בפנים, ובזה זכינו לאמונה רבתי שאין בה שום דופי, וממילא אין צריכים עוד שום הוכחות וראיות למה שכבר ראינו בעינינו.

של ימות החול, אלא 'והבית בהבנות' כתיב (שם ז, ט), שמאליו נבנה (במ"ד, ג), והיינו שמלאכה זו נעשית מאליה, וללא טורח, וזה ע"י הארת שבת שהיא יום המנוחה. וכל זה כדי לקשר את המלאכה של ימות החול אל החכמה המאירה ביום השבת, ולהעלות אותה להיותה 'מלאכת הקודש'.

מלאכה שייכת לקללה - והחכמה ממשיכה לתוכה ברכה

וביתר עומק, הנה נודע של"ט המלאכות שנאסרו ביום השבת, שורשן בל"ט קללות שנתקללו אדם וחווה בפיתוי הנחש הקדמוני (תיקון תיקון מ"ח, פה). הרי שכל עצם המלאכה שייכת לקללה. ונרמז הדבר במספר 'לט' מלאכות, ש'לט' הוא תרגומו של 'אורור'.

ומאחר שמלאכה עצמה יש בה היפך הברכה, מעתה עלינו להמשיך ברכה לתוכה, ודבר זה נפעל ע"י המשכת מדת החכמה. כי הנה החכמה שייכת לברכה כדרך שמצינו ששמן - הרומז לחכמה (מנחות פה), ונאמר בו (שמות ל, כה) 'שמן משחת קודש' - מסוגל ג"כ לברכה, וכמבואר בזה"ק (ח"א פה). לגבי אלישע הנביא כשאמר לו אשת עובדיה שאין לה בבית כי אם אסוך שמן (מ"ב ד, ב), אמר לה אלישע נחמתי, דהא לא ידענא היאך ישרון בראכן דלעילא בדוכתא ריקניא. אבל השתא דאית לך שמן דא הוא אתר לאשכחא ביה ברכא. וילפינן לה מדכתיב (תהלים קלג, ב) 'כשמן הטוב' וגו', וסיפיה מה כתיב (פסוק ג) 'כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם', עיי"ש. הרי שהשמן - מדת חכמה - יש בו כח הברכה. ועל כן כדי להמשיך ברכה לתוך מלאכת ימי החול, צריך לקשרה לקדושת שבת - בחי' חכמה, ובכך יניח ברכה בתוך מעשה ידינו⁽²⁾.

מדרגת יו"ט - המשכת ברכת השבת לתוך מלאכת החול, יחוד חכמה ובינה

עכ"פ נתבאר שצריכים להאיר מודת החכמה של יום השבת, לתוך המלאכה של ימות החול - שהינם בבחי' בינה, והיינו לאחד ולחבר את מידות חכמה ובינה, ובכך נעשה המלאכה מלאכת הקודש, והיא מתהפכת מקללה לברכה.

וחיבור זה שבין חכמה ובינה הוא מדרגת יו"ט - מקראי קודש, וכמבואר לעיל שהמערדים הם בבחי' בינה, אלא שקוראים בהם אל הקודש - חכמה, והיינו שנמשכת הארה מקדושת שבת אליהם, והקודש מאיר לתוך המלאכה של ימות החול, ובכך נעשה חיבור ויחוד בין שתי מידות אלו, אבא ואימא.

מלאכת אוכל נפש המותרת ביו"ט - מלאכה שיש בה ברכה

וזהו טעם מלאכת אוכל נפש שהותרת ביו"ט, לעומת שאר המלאכות שאסורים בו ביום. כי אכן מחד גיסא, מצד הארת החכמה המאירה במועד, אין לעשות בו מלאכה - שיש בה משום קללה. אך יוצא מכלל זה היא מלאכת אוכל נפש, כי היא מלאכה כזו המקבלת בתוכה ברכת השבת, והיינו שיש בה הארה מיום השבת המאיר למלאכת החול, ומלאכה זו שייכת ליחוד חכמה ובינה השורה בזמני הרגל

ד.

מדרגת חג השבועות: תרין רעין דלא מתפרשין

מדרגת הנסים - הארה מ'פנים בפנים' של מ"ת לתוך הבריאה, כענין המשכת חכמה לבינה שביו"ט

והנה מעתה יתבאר לך בעז"ה ביותר מדרגת היחוד שבזמן מתן תורתנו, וגודל מעלתו לעומת שאר הזמנים. ונאמר, שהיחוד אבא ואימא שכלל הימים טובים הוא כענין הנהגת הנסים הנ"ל, ואילו היחוד שבחג השבועות הוא ברבנות יתרא, כי הוא בדרגת שני מלכים בכתר אחד, וכדיבואר.

ביאור הדברים, דהנה נתבאר לעיל בענין גילוי האלוקות שנמשך ע"י הנסים, כי כל האותות והמופתים באו לחזק את האמונה בבורא עולם, כי לאחר ראותנו בעינינו את שינויי מערכות הטבע נתוודע בעליל את מציאות השי"ת, וכבר אי אפשר להכחיש את מי שאמר והיה העולם, וכמו שביקשו כן פרעה וסייעתו. אולם בכל זאת, התגלות זאת עדיין אינה אלא במדרגת מעשה בראשית לחוד, מדת המלכות, שהיא הבנת דבר מתוך דבר - מדת בינה כנ"ל, שהרי למעשה בכלל הנסים האלו עדיין לא פגשנו את הבורא ב"ה עצמו פנים בפנים, ורק שיש לנו הוכחה וראיה גמורה על מציאותו.

ולפי דברינו כאן, התגלות זאת של הנסים היא כענין המועדים - שאכן נוסדו לזכר הנסים שנעשו לישראל, כי כאמור מדרגת הרגלים היא, שמצד עצמם שייכים הם למדת בינה, אלא שמאיר בהם הארה ממדת חכמה. והנה כן הדבר לגבי הכרת השי"ת ע"י הנסים, שהרי בעצם הכרה זאת שייכת למעשה בראשית - דרגת בינה, אלא שגדלה מעלתה מזה שהיא הבריאה עצמה, בזה שהיא חזקה וברורה יותר, עד שאין מקום להסתפק בו כלל, ובוזה היא מעין הגילוי 'פנים בפנים' של מתן תורה. ונמצא שהיא דומה למדרגת יו"ט - שהחכמה מאירה לתוך בינה, והכי נמי קיבלה ההכרה שברדרגת בינה הארה מההתגלות של בחי' חכמה.

בחג השבועות יש יחוד גמור בין חכמה ובינה

אמנם יתר על כן הוא מעלת חג השבועות - זמן מתן תורתנו, כי אז נתגלה לנו הקב"ה באופן פנים בפנים, וכפי האמור לעיל הנה בכך נתעלה כל עצם מעשה בראשית להיותו מרכבה להתגלות נוראה זו, והיינו שמאז ואילך פועלות כל

הלכות הטבע באופן שהאלקות ניכר ונראה בהם [והשלמות בזה תהיה לעתיד לבוא בעז"ה, וכדלהלן], ובוזה התעלה מדת המלכות להיותה שוה לבחי' ז"א.

והכי נמי היחוד 'חכמה ובינה' שביום הזה, שהוא השורש ליחוד ז"א ומלכות כנ"ל, איננו כמו בשאר הימים טובים - הנעשה באופן שהחכמה מאירה אל הבינה, אלא שבהם השבועות יש ביניהם יחוד גמור, והיינו שהבינה מתעלה למדרגת חכמה, ומתאחדים לגמרי כתרין רעין דלא מתפרשין.

ה.

ביום החמישים מאיר דרגת 'כתר' - המאחד מידות חכמה ובינה

ועתה נבוא להתבונן בשורש הדברים, להבין ביותר מעלת חג השבועות, ומהו יובן גם הטעם לכך שדייקא ביו"ט הלזה שורה יחוד נעלה יותר בדרגות אבא ואימא

הארת החכמה למדת בינה היא מחלקה הפנימי דייקא

ונקדים ונאמר, כי יחוד זה השורה בזמני המועד בין חכמה ובינה, שכאמור עניינו הוא המשכת החכמה לתוך מלאכת החול, מדת בינה, מתחווה דייקא מחלק הפנימי שבספירת חכמה, המקושר למדת הכתר שעליה, וכמו שיבואר.

פנימיות החכמה - חלק הדבוק בכתר, חיצוניות החכמה - חלק המקושר לבינה

כי הנה בספירת החכמה ישנם שני חלקים: פנימיות וחיצוניות. 'פנימיות החכמה' - היא החלק המקושר לשורשה העליון, שהיא מדת כתר - רצון, והיינו מה שסיבת כל ההנחות והמושכלות של החכמה היא הרצון העליון בלבד, שכן רצה בהם הבורא ית"ש. ומדה זו נרמזת ב'קצוץ של יוד', העומד על גבי האות י' - הרומזת למדת חכמה 'יוד חכמה קדומה'. ומאידך 'חיצוניות החכמה' היא חלקה התחתון הדבוק במדת בינה שלמטה ממנה, ועניינה, מה שהחכמה מחוייבת מצד השכל והסברא, והיינו מה שביכולת השכל והמוח להבין את הנחות החכמה.

פנימיות החכמה היא השגות מופשטות - וניכר בהם רצון העליון ב"ה

וביתר ביאור, הנה ישנם שני דברים הנכללים במדת החכמה: השגות מופשטות ומושכלות ראשונות. 'השגות מופשטות' פירושו: השגות דקות ונעלות מאד, שאין דרך להשיגן ולעמוד עליהן אלא בדרך השגה וראייה - 'תא חזו', ולא בשכל ובסברא. ועל כן הינן בגדר 'חכמה' שלמעלה מבינה, כי אינן מובנות כלל למוח הבינה, ואלו הן 'פנימיות החכמה'. והנה חלק זה דבוק עם מדת הכתר, והיינו שבו ניכר היטב שכל עצמו ומקורו אינו אלא מפני שהבורא ב"ה רצה בזה, וכל מה שנבקע כן כחכמה וכמציאות אינו אלא מכח רצון העליון.

מושכלות ראשונות הם חיצוניות החכמה - ויכולים להסבירם ע"פ שכל הבינה

ואף גם זאת נכלל במדת החכמה, כל ה'מושכלות ראשונות', ולדוגמא: שאחד עם עוד אחד עולה כמספר שנים, וכגון שחצי דבר הוא פחות מדבר שלם, וכדומה לזה, וכל אלו המושכלות הראשונות הינם בגדר 'חיצוניות החכמה', כי אכן אין עיקר יסודתם בכח ההבנה והשכל, אלא הם חוקים יבשים וקבועים - ואשר מטעם זה חלקם במדת ה'חכמה', שהיא למעלה מן הבינה, אך מאידך גיסא הרי השכל מכין את החוקים האלו, ויש מקום רחב להסבירם ולהבינם בכח הדעת ג"כ, ונמצא שדבוקים המה במדת בינה. וממילא אין ניכר בהם כל כך שכל סיבתם היא רק מפאת הרצון העליון הדבוק בהם.

ספירת החכמה היא 'ראשית' - מצד דבקותה בכתר

והנה אצלנו, בני ישראל, עיקר חשיבות מדת החכמה היא חלק פנימיות החכמה - הדבוקה במדת כתר, וכל הטעם שהיא נקראת ראשית - 'ראשית חכמה' (תהלים קיא, ט), וכאילו שהנחות אלו הינן קבועות וקיימות, הוא רק מכח שרצון העליון ב"ה קבע את הנחות אלו כהכרח המציאות, ולולא כן בוודאי לא היו כל הנחות הללו מחוייבות כלל, כי ספירת החכמה מצד עצמה איננה חשובה כראשית.

אומות העולם מחשיבות את מדת החכמה מצד עצמה

משא"כ הגוים אשר לא מורע ישראל המה מחשיבים את ספירת החכמה עצמה כראשית ההשתלשלות, והדבר שהחכמה קובעת, והוא מוכרח מצד החשבון והשכל, חשוב אצלם כמחוייב מצד עצמו, ולא מפני שכן הוא רצון העליון ח"ו. ועל כן אין הם נוטנים חשיבות רק לחלק חיצוניות החכמה הדבוקה במוח הבינה, ומוסכרת ע"פ הבנה ושכל, ואילו את ההשגות המופשטות - פנימיות החכמה - שאין להן הסברה, וכל סיבתם היא רק מכח מדת הכתר, לא חשוב להם כלל. ונמצא שהעיקר אצלם הוא מדת הבינה - כח ההבנה וההסבר שיש בחוקי החכמה, וכל הטעם שהחכמה חשובה להם אינו אלא מפני היכולת להבין אותה ולהסבירה בשכל הבינה⁽²⁾.

היוצא לנו מזה, שישנם שני מהלכים בטעם חשיבות מדת החכמה; או מפאת מה שהיא נמשכת ממדת הכתר שלמעלה ממנה, והיינו מה שכן גורה רצון העליון - וזו היא ההסתכלות של בני ישראל וצד הקדושה, או מאידך גיסא - מצד חלק ההבנה שבה, שהיא התחברותה עם מדת בינה, וכך היא דרכם של הגוים והס"א

ב. וכן מצינו בגמרא מלאכת המשכן, שהיתה מלאכת הקודש - מלאכה המקושרת לחכמה כנ"ל, נאמר (שמות ט, מג) 'וירא משה את כל המלאכה וגו' ויבשר אתם משה', שאמר להם 'הי רצון שתשרה שכנה במעשה ידיכם, והי נועם ה' אליקינו לעיני וגו' (תהלים צ, יד; במ"ד, יט, הובא ברש"י שם). כי מאחר שהיתה זו מלאכת הקודש, חל עליה השראת השכינה, ונהפכה להם הקללה לברכה.

ג. ומטעם זה נודע שאצל הס"א הנקבה חשובה וחזקה יותר מן הזכר, וזה מפאת מה שהם מחשיבים את מדת הבינה יותר מן החכמה עצמה כאמור, שהיא התגברות צד הנקבא על הדכר.

סיכום ותמצית:

ד. מדרגת יו"ט - בינה המקבלת מחכמה, היא כעין הנהגת הנסים, שמאיר הארה מ'פנים בפנים' לתוך מעשה בראשית. ויתרה מכך הוא חג השבועות, שבו מתאחדים לגמרי בין ז"א ומלכות, וכן במקורם למעלה יש יחוד גמור בחכמה ובינה.

ה. פנימיות החכמה - השגות מופשטות, דבוקה בכתר, וניכר ששורשן הוא רצון העליון, וזהו הראשית בצד הקדושה. חיצוניות החכמה - מושכלות ראשונות, מקושר לבינה, ורק זה מחשיבים הגוים כראשית. הארת החכמה לבינה היא דוקא מצד נקו' הכתר. ועל כן בחג השבועות - בחי' כתר - יש יחוד גמור ביניהם. 'צצרת' עולה 'כתר חכמה' בינה'.

1. חיבור הבריאה עם התורה הוא בעיקר בארץ ישראל, הבאת ביכורים בחג השבועות - להורות על שבח הארץ ששורה בה היחוד שנתהווה במות תורה. קלקול בגמור קבלת התורה גרם חסרון בירושת הארץ, שאין לנו דרגת שלוש ראשונות. אך בחג השבועות יש הארה משלימות ירושתה - בהארת שלוש המוחין. הדינים השורים בארץ ישראל מפאת חסרון במדת המלכות. לכן יצא אלימלך לשדה מואב - כדי להמשיך ירושת הארץ שלעתיד ותיקון הבריאה. טעה בדחיקת הקץ, אך למעשה שבה נשמת משיח בן דוד.

המשכת חכמה למלאכת ימי החול - דוקא מצד פנימיות החכמה הדבוקה בכתר

ועתה נחזור לענין יחוד חכמה ובינה הנעשה בכל יו"ט, שנתבאר עניינו, שיום השבת - בח' חכמה, מאיר לתוך מלאכת ימות החול - בינה. והנה לפי דברינו כאן יוצא, שכל עיקר המשכת החכמה ובה הארתה אל הבינה היא רק מצד פנימיות החכמה - הדבוקה עם הכתר, שבחלק זה יפה כח החכמה מכח הבינה, וממילא יש בכוחה להשפיעה אליה שנתהווה 'מלאכת הקודש', ובכך להמשיך לתוכה ברכה. אמנם כאשר מעלימים על נקו' הכתר שבחכמה, ומחשיבים את החכמה רק מצד דבקותה בבינה ומפאת היכולת להבין אותה בשכל ודעת, הרי בזה מפסיקים את החכמה משורשה, ואדרבה, מגבירים את מדת הבינה לעומת החכמה, שהוא התגברות ימות החול לעומת יום השבת, וממילא נשארת המלאכה בכתר' קללה ולא ברכה⁽¹⁾.

חג השבועות הוא במדרגת כתר - המאחד מידות חכמה ובינה כאחד

ומעתה יובן היטב מעלתו המיוחדת של חג השבועות, שאמרנו לעיל ששגבה מעלתו בזה ששורה בו יחוד גמור בין מידות חכמה ובינה, וזה לעומת שאר הימים טובים שאין בהם אלא הארה בלבד מן החכמה. והענין, כי הרי מאחר שעיקר הארת חכמה באה מכח נקו' הכתר שבה, הנה מעתה חג השבועות, שהוא ביום החמשים, בח' 'שער החמשים', דרגת 'כתר' (תיקון⁽²⁾ סח), [וכן עולה 'שער נ' כמנין 'כתר']⁽³⁾, הרי כל עצם מהות המועד הלזה הוא במדת כתר - הגורם את החיבור בין מידות חכמה ובינה. כי לאחד שני דברים נפרדים צריכים הארה מדבר שלמעלה משניהם, והוא הארת ה'כתר'.

וכמו כן נודע מה שרמזו בספרים הק' (זרע קודש בשם 'מעשה רוקח' מס' ביכורים, ועוד) ש'עצרת' בגימ' 'כתר חכמה בינה', והיינו שלעומת מה שבדרך כלל מדרגת יו"ט היא במדת בינה בלבד, הנה בחג העצרת מאירים כל שלוש המוחין 'כתר חכמה בינה'. ונמצא שבחג השבועות שורה יחוד גמור בכל מידות העליונות, 'אבא ואימא' המתייחדים בכח מדת ה'כתר', ומזה משתלשל גם ששני המלכים - השמש והירח, בח' ו'א ומלכות - מתאחדים להשתמש בכתר אחד.

1.

בקשת אלימלך להמשיך את ירושת הארץ השלימה

והנה ע"פ יסוד זה שקבענו במהות חג השבועות, נבוא להתבונן קצת גם בפרשת מגלת רות, אשר נוהגים לקרואה בחג השבועות (א"ח סי' תצ ס"ט בהנהגה). ויש להבין שייכות מגלה זו ליום מתן תורתנו.

חטאם של אלימלך ובניו - שיצאו מארץ לחוצה לארץ

הנה ראשית המסופר שם במגלה הוא, שהיה רעב בארץ ישראל, ולפיכך הלכו אלימלך ומשפחתו לגור בשדי מואב. אך למעשה יצאה בהם יד ה', ומתו שם אלימלך ומחולן וכליון בניו. ואיתא בגמ' (ב"ב צא.) 'היה רבי שמעון בן יוחאי אומר, אלימלך מחולן וכליון גדולי הדור היו, ופרנסי הדור היו, ומפני מה נענשו, מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ'. ויש להתבונן שאם כן גדול החטא לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, מדוע אכן יצאו גדולי הדור הללו לשם. וגם יש להבין מה היה עומק חטאם בזה.

בארץ ישראל מתאחד מעשה בראשית עם התורה

ויש לפרש הדברים ע"פ האמור. דהנה מה שאמרנו לעיל שבמתן תורה נתעלה כל מעשה בראשית למדרגת התורה, ונעשה חיבור גמור ביניהם, הנה שלישיות מדרגה זו היא בארץ ישראל, כי הארץ הקדושה היא המקום שבו מתאחדת הבריאה עם התורה, ועצם הטבע שלה מותאם ומקביל להנהגת התורה.

הפירות שנשתבחה בהם אר"י מורים להלכות התורה

וחזינו כן, מכך שפירות שבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל, וכדכתיב (דברים ח, ו-ח) 'כי ה' אליך מביאך אל ארץ טובה וגו', ארץ חטה ושעורה וגו', אמרו על זה חז"ל (ברכות מא.) ש'כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר', והיינו שכל הפירות החשובים האלו רומזים להלכות התורה. הרי שה'מעשה בראשית' של הארץ הלזו מקושר אל התורה.

הבאת ביכורים בחג השבועות - להורות על מעלת הארץ שמתחברת עם התורה

ואכן מטעם זה מתחילים להביא ביכורים בחג השבועות דייקא (ביכורים פ"א מ"ג - הנקרא 'יום הביכורים' (במדבר כח, כו), וכן נאמר (שמות כג, טז) ראה משנה שם 'וחג הקציר ביכורי מעשיך', ומביאים משבעת המינים אלו (שם), וקורין עליהם מקרא ביכורים, שמודים בו להקב"ה על ביאת הארץ, כמ"ש (דברים כו, ג) 'הגדתי

היום לה' אליך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו'. וזה להורות על גודל שבח ארץ ישראל, שכל הליכותיה הוטבעו על אדני התורה, והיא מתעצמת כולה עם התורה - כמדרגת חג השבועות⁽⁴⁾.

הקלקול בגמור קבלת התורה גרם חסרון בירושת הארץ - שאין לנו אלא ארץ ז' עממין

אמנם מאחר שלמעשה נתהווה קלקול בגמור הארבעים יום של נתינת התורה - בחטא העגל, וממילא לא נגמרה קבלת התורה בשלימות, מזה נשתלשל אח"כ גם פגם בירושת הארץ, שעדיין לא זכינו מעולם לירושתה השלימה, והיא מה שלעת עתה לא יירשנו אלא את ארץ שבעה עממין - הכנעני החיתי וגו', שהם לעומת ז' ספירות התחתונות שבקדושה. ואילו ארץ הקיני הקניזי והקדמוני' שנמנו ג"כ בבית בין הבתרים, שהם ארצות עמון מואב ואדום (ב"ב נו), שהם דרגת שלוש הראשונות, עדיין לא באה נחלתם אלינו עד לעתיד לבוא (ראה כל זה בארוכה בגליונות קפ"ו, ר"א). וזה מורה על חסרון בכל עצם ירושת הארץ, שעדיין אין היא מקושר לגמרי אל התורה, ועדיין יש בה הסתר והעלמה על אלוקות⁽⁵⁾.

בחג השבועות יש הארה מירושת הארץ שלעת"ל

אך עם כל זאת שאין לנו קצת שלישות בארץ הקדושה עד זמן העתיד, מכל מקום הארה מכן נמשכת לנו בחג השבועות, כי בו משתמשים שני המלכים - ז"א (-תורה) ומלכות (-בריאה) בכתר אחד, ויש ביניהם חיבור ואחדות. וכמו כן בחג הזה מאירים שלוש המוחין 'כתר חכמה בינה' כנ"ל, שהם שלישות ירושת הארץ הבאה ביחד עם שלוש הראשונות - 'קיני קניזי וקדמוני'. ונמצא שבחג הקדוש הזה יש לנו הארה קצת ממדרגת ארץ ישראל שבזמן העתיד - שאז תתאחד הבריאה עם התורה בשלימות.

ציאת אלימלך לשדה מואב - לבוא לארץ ישראל שלעתיד

וע"פ הדברים האלה נשוב לבאר ענין הסיפור במגלת רות, וטעם ציאת אלימלך ובניו מארץ לחו"ל. ונאמר, שמה שיצאו גדולי הדור אלו לשדי מואב, לא היתה כוונתם לצאת מארץ ישראל, אלא אדרבה, עיקר מטרתם היתה לבוא למדרגת ארץ ישראל שלעתיד - שהיא ארץ מואב, מארצות שלוש הראשונות.

הרעב שהיה אז בארץ - דינים השורים מפאת חסרון שלישותה

כי הנה כאשר ראה אלימלך שהיה רעב בארץ, הבין מכך ששורים דינים על מדת המלכות, שהרי ארץ ישראל היא בבחי' מדת המלכות (וזה"ק ח"א לג: סקו), ורעב שיהיה בארץ מורה על שיש בה דינים. וטעם התגברות הדינים על מדת המלכות, היא מפני שעדיין אין היא בשלימותה, כי מעשה בראשית איננו במדרגתו הנכונה, ומכח החסרון שבה נמשכים עליה דינים, כטעם 'דינא דמלכותא דינא' (גיטין י: וזה"ק ח"ג יא.).

וכיון שכן, ביקש אלימלך להמתיק את דיני המלכות, וזה ע"י ההשתדלות להביא את הבריאה לתיקונה, ולהעלות אותה למדרגתה הנכונה שתהיה בזמן העתיד. ולכן יצא אל ארץ מואב, שהיא דרגת ירושת הארץ שלעתיד, במדרגת שלוש ראשונות, ובכך עבד על המתקת הדינים מעל מדת המלכות, בזה שיתקן אותה בהתחברותה אל התורה.

הטעות בזה - כעין איסור דחיקת הקץ

אך למעשה טעה אלימלך בזה, כיון שלמעשה עדיין לא הגיע זמן תיקון השלם, והיה חטאו כעין איסור דחיקת הקץ (ראה רש"י כתובות קיא. ד"ה ושלא ירחיקו את הקץ). אולם למעשה הוא התכוון לטוב, להמשיך את ירושת הארץ השלימה, לתקן את העולם במלכות שד-י, שיוכרך ויתברר כל הטבע, ויאיר בו אור האלוקות כמדרגת פנים בפנים של מתן תורה.

זכה אלימלך להשלים את מבוקשו באופן פנימי - שנתקרבה נשמת משיח בן דוד

ואכן מפני שהיתה כוונתו לטוב, שהיה משתדל להמשיך את זמן תיקון השלם, לכן אע"פ שנענש על כך ובפשטות לא עלה בידו להחיש את הקץ, מכל מקום באופן פנימי אכן זכה להשלים את מבוקשו, והוא מה שע"י יציאתו לשם הצליחו אח"כ לקרב את נשמת דוד שהיתה גנוזה במואב, שממנו יוצא הגואל האחרון, והיה בזה תיקון לנשמות אלימלך ובניו שמתו שמה.

ונמצא שעל אף שאמרנו נעמי 'אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'" (רות א, כא), כי היתה חושבת שלא פעלה כלום ביציאתה שמה, ולא גרמה לה היציאה אלא מיתת בעלה ובניה, 'ריקם השיבני ה'", אך יריקם השיבני של דבר בפנימיות שבה היא מלאה כל טוב, כי הביאה עמה נשמת משיח בן דוד, שעל ידו יבוא כל העולם אל תיקונו, ויתגלה בה אור האלוקות בשלימות. ונראהו עין בעין בשוכו אל גוהו, ככתוב (שעה נב, ח) 'כי עין בעין יראו בשוכו ה' ציון', בב"א.

ד. והדבר עולה היטב עם מה שנודע שעיקר הפירוד בין ישראל לעמים נעשה בשעת דור הפלגה, שאז נתרחקו הגוים מלהיכלל בנחלת ה'. וכבר נתבאר במקו"א באריות שחטא דור הפלגה היה שרצו לאחוז במדת המלכות לחוד, בלא בחי' ז"א, ולפי המובאר כאן, בשורש הדברים הרי זה התגברות מדת בינה לעומת החכמה.

ואכן מטעם זה היה עונשם של אנשי הדור ההוא שניטלה מהם את לשון הקודש, ונפרדו לשבעים לשון, וכבר נתבאר בדברינו שההבדל בין לשון הקודש לבין שאר הלשונות הוא כעין החילוק בין מדת חכמה לבינה. כי בלשון הקודש - המורה למדת חכמה, הנה מלבד משמעות התיבות, יש קדושה וסגולה גם בעצם האותיות, על אף שאין להן שום הבנה ושכל, וזה כענין מעלת עצם החכמה שלמעלה ממוח הבינה. ומאידך, בשאר הע' לשון אין לאותיות שום טעם, וכל מהותם הוא רק חלק ההבנה שבהם, וכענין מדת בינה. ולכן בעת ההוא כשהבידל ה' את אומות העולם מעל בני ישראל הפריד אותם מלשון הקודש, כי אין להם שייכות לחיצוניות החכמה המחוברת עם מדת בינה (והדברים ארוכים עוד, ואינם).

ה. וכמו כן לדעת חד תנא במתני' (שם משנה י') אין מביאים ביכורים אלא מארץ זבת חלב ודבש. וז'בת חלב ודבש' עולה כמספר 'עצרת' (נח"ס), שבגימ' 'כתר חכמה בינה' כנ"ל, המורה לשלימות ירושת הארץ, כדלעיל.

ו. וביתר עומק נאמר, שחסרון זה שיש עתה בנחלת הארץ, בא מזה עצמה שכעת מעשה בראשית אינו בשלימותו. כי מצות ירושת הארץ היא מצוה מצד 'מעשה בראשית', שהרי הטבע מחייב שלכל אומה ולשון תהא מדינה משלה (ואכמל"ב), וכיון שלעת עתה יש חסרון במעשה בראשית, ועדיין אין הוא מבורר כראוי, הנה מכך נמשך גם פגם בשלימות ירושת הארץ.

שלושת ימי הגבלה

שלושת ימי הגבלה הם הכנה ליחוד של מתן תורה

שלושה ימים קודם חג השבועות הם שלושת ימי הגבלה, והם ימי מ"ז ומ"ח ומ"ט לספירת העומר. ויש לרמז בזה, כי מ"ז מ"ח מ"ט הוא בגי' קדש, והוא כמנין השעות שיש בשש ימים. ואילו ג' פעמים יום הוא בגי' קס"ח, שהוא כמנין השעות שיש בשבעה ימים. ונמצא ששלושת ימי הגבלה מורים על בחי' של שש ושבע, שהוא ענין יחוד יסוד ומלכות המדה השישית והשביעית. והיו הם הכנה לחג השבועות, אשר בו נעשה יחוד זה של שש ושבע, כאשר איחד הקב"ה את השמים עם הארץ (עי' שמו"ר יב, ט), אשר השמים הם בחי' המדות העליונות הכלולות במדת היסוד, והארץ רומזת על מדת המלכות. ואכן בזמן מתן תורה נרמז יחוד זה, כי למאן דאמר שבו' סיון ניתנה תורה, אמר הקב"ה לתת את התורה בששה בסיון, והוסף משה יום אחד מדעתו וניתנה בשבעה בו. וגם למאן דאמר כי בששה סיון היה מתן תורה, הרי היה זה ביום השביעי בשבעה, כי הכל מורים שבשבת ניתנה תורה (שבת פז).

והנה על עמון ומואב שציוה הקב"ה לרחק אותם, כתוב "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" וגו' (דברים ג, ח), ויש לרמז בכונת הדברים דהיינו שלא היה להם שום שייכות עם היחוד של מתן תורה [הנרמזת בלחם ומים, כמו שכתוב "לכו לחמו בלחמי" וגו' (משלי ט, ה) ואמר "הוי כל צמא לכו למים" וגו' (ישעיה נה, א)], ועם ההכנה ליחוד זה בשלושת ימי הגבלה. וזהו שאמר "שלא קדמו" לרמז על קדש' שהוא בחי' שש כנוכר, ואילו "בלחם ובמים" רומזים על לחם מים' שבגי' קס"ח שהוא בחי' שבע כמבואר. והיינו אשר להם לא היה שום שייכות עם יחוד שש שבע, שהוא בחי' מתן תורה. אבל רות שנתקרה מביניהם לכלל ישראל, תיקנה ענין זה והתקרה אל התורה והיחוד התלוי בה, ולכן שמה רות' עולה כמנין (שש' עם ו) [ואף בועז נתן לה שש שעורים (רות ג, טו)], ושלמות התקרבותה היה על ידי דוד המוכנה בן ישי' העולה (שבע), ומדתו היא מדת המלכות המדה השביעית, כי בו ועל ידו נשלמה התקרבותה של רות אל היחוד של מתן תורה. ולכן נהגים לקרוא מגילת רות ביום זה.

תיקון ליל שבועות

התורה נותנת כח

מנהג ישראל תורה להיות ניעורים בליל חג השבועות כל הלילה.

ויש לפרש את הענין בזה, כי בדרך כלל צריכים לישון כדי לאגור כח, כי כוחו של האדם נחלש במשך היום, ולכן צריך הוא לנוח כדי להחדש את כוחו. אבל ביום מתן תורה רוצים אנו להראות כי אין כוחנו תש ונחלש, לפי שנאמר על מתן תורה "ה' עוז לעמו יתן" (תהלים כט, יא: וזכים קטז), ולכן אין אנו צריכים לישון באותו הלילה של מתן תורה מחמת חולשה. ואכן בזמנ' יום שבתון בבית 'ובאו כולם' המדבר על מתן תורה, מסיים הפייטן במאמר 'ברוך הנותן ליעף כח', כי זה נהיה על ידי מתן תורה.

ויש להוסיף בזה ע"ד הרמז, כי הנה שלמה המלך מונה בספר משלי י"ד עיתים לטובה וי"ד עיתים להיפך, והם בבחי' יד' ימין וידי' שמאל. ויש לומר שעיתים אלו מכוונים כנגד היום והלילה, כי היום הוא בחי' הומנים הטובים השייכים לידי' ימין, והלילה היא בחי' העיתים להיפך השייכים לידי' שמאל. והנה יד שמאל היא יד כחה' והלשה (מנחות לז), ולכן בזמן הלילה המוקדש לעיתים התלוים ביד שמאל, בא האדם ליד חולשה ועייפות. אבל בחג השבועות מתאחדים ומתכללים היום והלילה, ועל ידי זה נהיה

תוקף הכח גם לאמן הלילה, כי שני הימים מתחברים יחד להיות כח', ולכן יש לנו כח להיות ניעורים בכל הלילה. ועל ידי שכל יד' כוללת בה את היד' השנייה, נהיה בחי' כח' בכל יד. והנה כח' פעמים כח' כאשר שניהם נכללים זה מזה, הרי זה בגי' 'שבועות' אשר בו נהיית אחדות והתכללות זו.

בוקר של חג השבועות

התורה סובלת את עלבונה ועל ידי זה מתחדש אורה ביותר

ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר (שמות יט, טז).

א' בזה"ק (ח"ב פא) כי בוקר זה של חג השבועות נאמר עליו הפסוק "ובאור בקר יורה שמש בוקר לא עבות" (ש"ב כג, ד), שהאיר השמש בלי סיכוך עננים, דהיינו שהאיר אור החסד בעולם בלי הסתר, עיי"ש.

יש לבאר זאת על פי דברי חז"ל (יומא גז) 'תניא הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושינן מאהבה ושמהין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואהביו נצאת השמש בגבורתו'. והנה אמרו חז"ל בברייתא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"ב) 'אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מחר חורב ומכרות ואומרות אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה', כי התורה עלובה מאד מיום שניתנה לבני אדם בעולם הזה, כי אין בני העולם מבינים כנכון על רום ערכה, ואין מוכבדים אותה כראוי לה. נמצא שהתורה מיום נתינתה הוא בבחי' 'נעלבים', ועל כן מתגלה אור התורה ביותר בחי' 'נצאת השמש בגבורתו', וזהו ה'בוקר לא עבות' של יום מתן תורה.

ולבאר קצת את הענין בזה, י"ל כי הנה הנעלבין יש להם בושת פנים, והוא ענין סילוק אור הפנים ע"י העלבון, כמו שאמרו חז"ל (ב"מ גז) 'דאילו סומקא ואתי חיורא'. אבל אם מקבלים סילוק זה של אור הפנים באהבה, אזי זוכים על ידי זה לאור נעלה יותר, שהוא בחי' 'נצאת השמש בגבורתו' אשר אור השמש הזה הוא בחי' אור הפנים במדרגה עליונה יותר. ואז נתגלה למפרע כי כל ההסתלקות שהיתה לאור הפנים, לא באה אלא כדי שיוכח לאור החדש הזה. וזהו גם ענין מה שהתורה סובלת את עלבונה בכל החדות, שהוא כדי שיעל ידי זה תזכה להתגלות אורה בבחי' נעלות יותר, ובה נזכה לעתיד לבא בעת גילוי סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה של התורה (רש"י ש"ש א, ב).

מנהג אקדמות

אמירת אקדמות כדי להבין קצת מה זה מתן תורה

מנהג ישראל תורה לומר את פיוט ה'אקדמות' בחג השבועות לפני קריאת התורה, ומרגישים מתיקות נפלאה באמירת פיוט זה.

ויש לצייר את הענין באמירה זו, שהוא כמו מה שנהוג בעת שמחת נישואין לפני שיוצאים אל החופה, שנעמד בדון ואומר דברי התעוררות אל החתן, כדי אשר לפני שהוא יוצא ואומר 'הרי את מקודשת לי', יבין קצת את מהות המעמד הנשגב שהוא נמצא בו כעת, כדי שיגש אל הדבר באופן נכון. ולכן מעריך המשורר את שגב גודל מעלת היום שהחתן עומד בו, ומה נורא הוא מעמד החופה שהוא יוצא אליו, וכמה הוא רוב חשיבותו בעצמו בשעה זו, ועד כמה יכול הוא לפעול בתפלותיו, ואיך צריך הוא להכין את עצמו לזה בחשבון הנפש ותשובה וכו'.

וכך הוא ענינו של בעל האקדמות בפיוט זה, שבו הוא מבקש

לגלות ולבטא קצת את הקשר הגדול שיש לכלל ישראל עם הקב"ה, אשר זה נהיה על ידי מתן תורה, ומתחדש בכל שנה בזמן מתן תורתנו. ולכן כאשר ננסת ישראל ביום חתונתה עומדת לקרוא 'אנכי ה' אלוהיך', מקדימים לומר לפני זה מילים אחדים כדי להסביר קצת כמה דברים אמורים, וכך בא בעל האקדמות לערוך את דבריו אל כל אחד ואחד ממקבלי התורה. ודיבוריו מותחלים בתיאור קצת מגדולתו של הקב"ה, אשר אי אפשר לתאר אותם ולהעריכם בדיבורים כלל. וממשיך בזה שהקב"ה לא בחר אלא בכלל ישראל, והם 'עדב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא', ומצינים גם כן 'עבידין ליה חטיבא בדנח ושקעתא' מייחדים את שמו ית' ביום ובלילה. וכך הוא ממשיך ומספר איך בכל מקום שכלל ישראל הולכים בגלותם, הרי הם מקדשים את שם ה', ומשליכים עצמם לגובי האריות למען הקב"ה. והוא מונה והולך איך אומות העולם אינם מבינים אותם, אבל ננסת ישראל אומרת להם 'מה מבינים אתם בקשר זה של אני לדודי ודודי לי'. ואז הוא מגיע ומתחיל לתאר קצת איך שאפשר לתאר, מה עומד להיות לעתיד לבוא בין ננסת ישראל להקב"ה, אשר אז הרי יהיה נורא נוראות.

ואחר כל אלה הרי הוא מסיים 'זכאין כד שמעתון שבת דא שירתא, קביעון כן תהוון בהנהו חבורתא', כי אשרי מי שהוא בחברייא וכנסיה זו, הננסת כעת שוב לקשר נפלא ונעלה זה על ידי מתן תורה. ואכן אשרי בזה ובבא למי שיש לו הרגש בדבר זה, והוא מעמיד את כל דרך החיים שלו על התורה הק' והקשר להקב"ה הבא יחד עמה, אשר על זה היה רצונו של הקב"ה בכל הבריאה וגילה זאת במעמד מתן תורה.

הקרבת שתי הלחם

שתי הלחם בחי' יחוד שמים וארץ

שתי הלחם הם קרבן מיוחד שמקריבים ביום חג השבועות, ולא מצינו דוגמתו בכל הימים טובים. ויש לפרש את ענינם, ונאמר כי שני הלחם הם כנגד שני בחינות שיש בענין הלחם. כי הלחם הרגיל שאנו אוכלים מוכנה 'לחם מן הארץ' (תהלים קד, יד), ואילו מאכל המן שאכלו בני ישראל במדבר היה מוכנה 'דגן שמים וגו' לחם אבירים' וגו' (שם עח, כד-כה) דהיינו 'לחם מן השמים'. ובחג השבועות הרי נהיה יחוד וחיבור בין השמים והארץ (שמו"ר יב, ג), ולכן נצטוונו להביא שני לחם כדי לאחד ולחבר בין שני מיני הלחם הנ"ל.

ותחילת העבודה על חיבור זה היא בחג הפסח, אשר שם כתוב "הוציאה ה' ממצרים לילה" (שמות טז, א), שהוא בחי' הארץ והעולם הזה הדומה ללילה (פסחים ב, ב), ואז אוכלים מצה שהוא 'לחם מן הארץ'. אלא שבאותם המצות שהוציאו בני ישראל ממצרים, היו טועמים כבר 'שעם מן' (קדושין לח), דהיינו שנגרש בהם איזה קשר לבחי' 'לחם מן השמים'. ואח"כ בימי הספירה זכו כלל ישראל ל'לחם מן השמים' ממש, אבל עדיין לא התחברו שני הלחם לגמרי. אכן אחר עבודת ימי הספירה המזכרים את הארץ כראוי, באים להקרב שתי הלחם שהוא אחדות שלימה ביניהם. וב' פעמים 'לחם' הוא בגי' יוסף, אשר הוא בחי' 'צדיק דאחיד בשמיא וארעא' (זוה"ק ח"ג רנב). וגם שני הלוחות היו מכוונים כנגד שמים וארץ כידוע, והנה ב' פעמים 'לחם' הוא בגי' יוסף' בחשבון מנצפ"ך (אשר האות ה' עולה ת"ח), שהוא מאחד את השמים והארץ. ויחוד זה הוא בחי' של שני מלכים המשמשים ככתר אחד, כענין "היה אור הלבנה כאור החמה" (ישעיה ל, כז) שנאמר לעתיד לבא. ואכן 'חג השבועות' הוא בגי' ב' פעמים 'מלך' עם 'כתר', והוא גם בגי' ב' פעמים 'לחם' עם ב' פעמים 'כבש' כנגד שני הכבשים שהביאו ביום זה עם שני הלחם (ויקרא גז, ב), כי ביום זה מתאחדים השמים והארץ בבחי' שני מלכים ככתר אחד.

מאכלי חלב הם ניצוה"ק מבוררים כמדרגת לוחות הראשונות

נהגו ישראל קדושים לאכול ביום חג השבועות מאכלי חלב, ונאמרו בזה כמה טעמים, ונבא לבאר בזה גם כן בעז"ה.

הנה יש חילוק גדול בין החלב היוצא מן הבהמות הטהורות, אל הבשר היוצא מהן. כי הבשר צריך תיקון רב עד שיהיה מותר לאכלו, שחיטה ובדיקה ניקור ומליחה, וכל אחד מהם יש בו פרטים רבים והלכות רבות, עד שאפשר לאכול את הבשר כראוי. מה שאין כן החלב של הבהמות הטהורות, אין צריך עוד שום תיקון, אלא הוא מוכן מיד לשתיה ואכילה. והרי זה מורה על החילוק בין הניצוה"ק הגנוזים בתוך בשר הבהמות, לבין הניצוה"ק הנמצאים בתוך החלב. אשר הניצוה"ק אשר בבשר חסרים עוד תיקון רב, ויש בהם תערובת רבה של טוב ורע. מה שאין כן הניצוה"ק אשר בחלב, הם ניצוה"ק מבוררים הרבה יותר, וכולם יכולים להיכלל בתוך האדם ולהתעלות עמו. ולכן יש שייכות למאכלי חלב עם יום חג השבועות, שהוא בח' ניצוה"ק מבוררים כאשר יתבאר בעז"ה.

מצינו בחז"ל כמה פעמים שמתבטאים על מתן תורה 'עמדו רגלי אבותי על הר סיני', ויש להבין מה הדגישו חז"ל בעמידה זו, למה לא אומרים 'היו אבותי בהר סיני' וכדו'. ובאמת הרי דבריהם מיוסדים על לשונות הפסוקים, כגון מה שכתוב 'יום אשר עמדת לפני ה' אלקך בחורב' (דברים ה, י) וכן הוא אומר 'ותקרבון ותעמדון תחת ההר' (שם, יא). ובבאר הדבר ע"פ פנימיותו הוא, כי קומת האדם מכוונת כנגד עשר הספירות, ורגליו הם כנגד המדות נצח וזהו. והנה מדת התפארת הוא בח' גוף האדם עצמו המכוונת לעצם מדרגתו [והיא בח' התורה], אבל רגליו הם בבחי' 'לבר מגופא' המורה על הציגאה מעצם מדרגתו, לדרת ולברר ניצוה"ק לתקנם ולהעלותם אל הקדושה. ובעת מתן תורה כאשר היו כלל ישראל אחר הבירור והזיכור כספרינו בימי הספירה, עמדו כולם יחד במדרגה נקיה ומבוררת מאד, עד אשר עמדו על רגליהם יחד עם הגילוי של מתן תורה, כאשר התעלו כל הניצוה"ק ונכללו בעצם התורה. ולכן היתה להם עמידה על רגליהם, כאשר התבררו הניצוה"ק אשר ברגליהם כראוי. והיו ענין שני לוחות התבונה, אשר הם מכוונים כנגד נצח וזהו, ועליהם נכתבו דברי התורה.

אבל אחר חטא העגל שבר משה רבינו את הלוחות הראשונות, ואת התורה עצמה לא איבדנו אז, אבל נשברו הלוחות המורות על בירור הניצוה"ק בבחי' נצח וזהו בשלימות. ואז אמר השי"ת למשה 'פסל לך' (שמות לה, א), שיעשה לוחות שניות. אבל באלו הלוחות השניות כבר היה פסולת, ודרשו חז"ל מן הפסוק הזה שאמר הקב"ה למשה רבינו לקחת את הפסולת לעצמו ומשם נתעשר משה הרבה (תנחומא כט, ויקר לב, ב). וענין עשירות שהוא ריבוי ממון, הוא בח' הניצוה"ק שצריכים להעלות, ולכן 'חיקום אשר ברגליהם' (דברים יא, ו) הוא כינוי לממון של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים ק"ט). דהיינו שהם הניצוה"ק השייכים לבחי' נצח וזהו. אבל כאשר הם מבוררים בתכלית, הרי הם נהיים חלק מן האדם [בניו וצאצאיו, או מאכלים הנהיים חלק ממנו], וכאשר הם עדיין בבחי' הממון, הרי זה מדרגה שאין בה בירור בשלימות. ובוה בא ענין ה'תמכין דאורייתא' השייכים לבחי' נצח וזהו (וזה"ל ח"ג נג), כי הם מקשרים את העשירות שלהם שהיא בח' הניצוה"ק של נצח וזהו, ובוה הם מפרנסים את עוסקי התורה המקושרים בבחי' התפארת, וזה הוא בירור והעלאה אלא הניצוה"ק.

ומפני שיש ניצוה"ק השייכים בעצם אל התורה שאינם מבוררים כל צרכם, הרי זה גורם שגם התורה עצמה לא תהיה מבוררת לגמרי עד שת קץ, כמו שאמרו חז"ל (שבת קל"ה) שלא ימצאו חלב בירור ומשנה בירור במקום אחד. וזה הוא ענין מה שמוצאים בענין התורה, שיש חלקים עמוקים בתורה, שאינם מבוררים עד הסוף. כגון חלק העיון וה'לימודות' שבתורה, אשר בדרך כלל אין פוסקים הלכה למעשה על פי לימודות. ובעצם הרי היו צריכים להשתית את כל כללי ההלכה על פי עומק

הסוגיות, ומה זאת שאין מותחשים עם סברות אלו להלכה. אבל טעם הדבר הוא כי לא כל התורה יכולה לדרת עד עולם המעשה, כי מאז שכירת הלוחות הראשונות נהיה איזה פירור בין מדרגת נצח והוד השייכים לעולם העשיה, לבין עצם מדרגת התורה שהיא בח' תפארת. ולכן יש חלקים רבים בעומקה של תורה, שאין יכולים לדרת ולברר את ההלכה למעשה.

ומפני שהבשר הוא מאכל אשר אינו מבורר עדיין, הרי שהוא שייך לאותם הניצוה"ק שבעולם העשיה. ולכן אמר ר' נחמן (ביק ע"א) שלא היה יכול לפסוק הלכה כיון שלא אכל בשרא דתורא, כי בירור ההלכה תלויה בענין בירור הניצוה"ק אשר בבשר. אבל בחג השבועות אשר בו מאיר הרושם מן המדרגה הראשונה של הלוחות הראשונות, והרי אז היה כח לברר את כל הניצוה"ק, ולכן אוכלים מאכלי חלב שהם מאכלים מבוררים [וכן איתא באריה"ק (שער מרעביו פירוש האר"י) כי החלב בא מבחי' נצח והוד של אריך אופן, והם מתגלים במקום החזה שהוא בח' תפארת, עיי"ש. הרי שהחלב הוא בח' נצח והוד המתאחד עם בח' התפארת, ענין ניצוה"ק מבוררים].

להורות על המדרגה של בירור הניצוה"ק בתכלית השלימות כמו שהיה בעת שעמדו רגלי אבותינו על הר סיני.

מגילת רות

בחג השבועות מתגלה אחדות התורה והתפלה

נהגים לקרוא ביום חג השבועות את מגילת רות, ופשטות עניינה הוא יחוסו של דוד המלך אשר פטירתו היא ביום חג השבועות.

ויש להתבונן בענין שייכותו של דוד המלך לחג השבועות, אשר בפשטות אין זה מובן כל כך. שהרי עניינו של חג השבועות הוא 'יום מתן תורה', ואילו דוד המלך הוא ענין עבודת התפלה, וכמו שאמר על עצמו 'ואני תפלה' (תהלים קט, ד). והרי לכאורה שני עניינים אלו אין להם שייכות זה עם זה, התורה היא עבודת המח וכלי ההבנה, והתפלה היא עבודה שכלל וכלי ההרגש. ולא זו בלבד אלא מצינו שאמר רבא על מי שהאריך בתפלתו על חשבון לימוד התורה 'מניחין חי עולם ועוסקין בחי' שעה' (שבת ט, ואם כן איך נהיה הדבר שיומא דהילולא של דוד המלך הוא דוקא ביום מתן תורה.

אבל הענין הוא, כי באמת התורה כתיבתה מסיני, היא התורה במלוא עומקה ופנימיותה, במדרגת 'כל התורה שמותיו של הקב"ה'. ותורה כזאת היא כל כולה דביקות בה', והרי היא ענין אחד עם הדביקות בה' המתגלית בעבודת התפלה. ומצד שני התפלה בשלימותה, היא התפלה בכוונת השמות הק', כמו שאמרו חז"ל 'מפני מה ישראל מתפללים ואינם נענים, מפני שאינם מתפללים בשם' (עי' שו"ת תהלים צא), אשר תפלה כזאת היא כל כולה השגות וכוונות, והרי היא תפלה המתאחדת עם תורה [ויש להדגיש בזה, כי בוודאי עבודת התפלה היא עבודה שכלל, ולא כאותם המכוונים במחשבת המח בלבד בלי עבודת חלב. ועליהם רמזנו ע"ד צחות בדברי חז"ל הנ"ל, 'שאינם מתפללים' - בשם' שהמכוונים שמות אינם 'מתפללים' אלא לומדים. אבל היא עבודת חלב הבא ביחד עם המח, ושניהם כאחד משתתפים בעבודה זו, ואכמ"ל]. ולכן בהשגחה גדולה עשה הקב"ה שידמונו שני עניינים אלו לפונדק אחד, להורות כי בעומק הדבר אין כל סתירה בין תורה ותפלה, אלא התורה היא עבודה כמו תפלה, והתפלה היא השגה עמוקה כמו תורה.

והנה בגמ' (שבת יא, א) איתא כי רבי שמעון בר יוחאי וחבריו היו פטורים מן התפלה, ומקשים התוס' (ר"ה מג) כי מצינו שהיה רשב"י מתפלל באותם השנים שהיה במערה (שם לה), ועיי"ש מה שתירצו. אכן לפי האמור יש ליישב, כי על תפלה פשוטה אמרו חז"ל שאין להפסיק עבודה מלימוד התורה, כי התורה היא בח' 'חיי עולם' המקושרת להשגות נעלות בבחי' העולם הבא וחיים נצחיים, ואילו התפלה היא 'חיי שעה' כי היא עוסקת בעבודת ה' מתוך בקשות וצרכי העולם הזה. אבל אצל רשב"י שעסק בסודות התורה, ואף תפלתו היתה

בכוונת השמוה"ק, הרי אצלו היו התורה והתפלה במדרגה אחת, ולתפלה כזאת ודאי היה מפסיק מלימודו, כי זה היה משלים ומעלה את לימודו בחטיבה אחת של דביקות בה'.

בכיייתה של רות היתה בכיה של תקוה

ותפנה קולן ותכנינה עוד, ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה (רות א, יד).

יש להבחין מה בין בכייתה של רות לבכיייתה של ערפה, כי שתיהן בכי, אבל זו בכתה ונתרחקה מעם ישראל, וזו בכתה ונתקרבה להיות אמה של מלכות.

ויש לומר כי בכיייתה של ערפה היתה בכיה של אבילות ויאוש, וזו היא בכיה של גויים שאין להם אמונה ובטחון, וזו הבכיה הרחיקתה מעם ה'. אבל רות בכתה בכיה של תקוה ובטחון ובכיה זו מקרבת אל הקדושה. ולכן אחר בכיה זו באה רות לבית לחם יהודה (רות א, יט), שהוא מקום קבורת רחל (בראשית מח, ו) המוכנה על בניה (ירמיה לא, יד), אשר בכיייתה היא בכיה של תקוה, כמו שרואים בתשובת ה' אליה 'וייש תקוה לאחריתך' (שם, נט), ובוה נתגלה כי בכיייתה של רות גם כן היתה בכיה של תקוה.

וענין זה מצאנו בחטא המרגלים שבכו בכיה של חנם ולכן נגזרה עליהם בכיה לדורות (תענית כט), ומוזה נגרם חורבן בית המקדש. כי בכייתם היתה בכיה של עצבות ויאוש, ולכן נגרם על ידי זה חורבן ואבילות. ועבודתנו בכל עת אכולותינו על חורבן בית המקדש, היא לתקן את הבכיה, שתהיה בכיה של תקוה ובטחון, ובוה נתקן את הבכיה של המרגלים.

והנה אי' באריה"ק כי הבכיה באה על תיקון הדינים האחוזים בעינים, שיש ש"ך דינים ופ"ר דינים האחוזים בהם, והבכיה באה לתקנם. עוד אי' בדבדב"ק (שעה"כ שבת, א) כי החיצונים הם בח' 'שקר' [שבגין ש"ך פ"ר], וצריכים להפוך את ה'שקר' ל'שדה', כי הם הופכים את הד' לק' ואת הד' לר', ואת זה צריכים לתקן. ובוה מכאור לשון הכתוב שאמר בועז לרות "ענינך בשדה" וגו' (רות ב, ט), כי לפי שהיא בכתה בכיה של תיקון, ובוה המתיקה את דיני ש"ך פ"ר, הרי בזה תיקנה את ה'שקר' שיהיה 'שדה'. וגם יש רמז בשמה של רות על תיקון דינים אלו, שכן 'ש"ך פ"ר' ע"ו' שהיא אות חיים הוא בגי' 'רות'. ואות זו גם רומזת על הבכיה של תקוה שכן אות ו' היא בח' 'אות אמת' שביקשה רחב (יהושע ב, י) ועל כך אמרו לה שיהיה לה 'תקות חוט השני' (שם, יח) שהוא בח' תקוה. ולפי שהמרגלים פגמו בבכיייתם, לכן רצה משה רבינו לעורר את כחה של רות הבוכה בכיה של תיקון, ולכן הזכיר בדבריו "כאשר דברת" (במדבר יד, י) כי 'דברת' הוא בגי' 'רות'. ומכא בכיייתה של רות נבנתה כל מלכות בית דוד, אשר הוא תקות כל העולם שיבא לתיקונו ושלימותו ע"י משיח בן דוד בב"א.

ז' ימי תשלומין

התורה מקדשת את ימות החול גם כן

בחג השבועות יש דבר מיוחד שאין בשאר הימים טובים, אשר ימי התשלומין להקריב את קרבנות החג יוצאים אל ימות החול. כי בשאר הימים טובים נמצאים ימי התשלומים בתוך החג עצמו, כי חול המועד הוא עדיין חלק מן היום טוב, אבל בשבועות הרי זה יוצא לימות החול ממש.

ויש לומר שזה הוא מדרגה מיוחדת הנובעת מכח התורה, אשר היא יורדת ממקום גבוה למקום נמוך (תענית ז), ולכן בכוחה לקדש אף את ימות החול. ובאמת הרי זה מפני שהתורה היא אור נעלה וגבוה כל כך, עד אשר היא יכולה לדרת אפילו לענין ימות החול ולקדש אותם, כי כל טיטפת לא תטנפה מרוב רוממותה. וכן מצינו בזה"ק (עי' ח"ג כט, קמ"ד) כי התלמיד חכם מכונה 'שבתא דכולא שתא', כי בכח התורה הרי הוא מקדש גם את ימות החול להיות בבחי' שבת. וזהו שנאמר על התורה הק' "בהתהלך תנחה אותך בשבך תשמור עליך והקצית היא תשיחך" (משלי י, ג) ובבאר חז"ל בכמה אופנים איך התורה מלווה את האדם בכל מצב ובכל מקום, כי הדבוק בתורה יכול להתקשר בקדושתה בכל אופן, והיא מקדשתו ומרוממתו על כל המעשים.

כרת עמנו ברית

בחורב:

חג השבועות -
'מחייב' דבקות
בהקב"ה

א. מי יתן והיה לבבם זה: גודל המעלה שנתעלו ישראל במעמד הנבחר

לכל יום טוב יש את הנקודה המיוחדת לו | חג השבועות מיוחד שבו התעלה כלל ישראל גבוה מעלה מעלה | הקב"ה מתברך בביכול שיהיו תמיד במעלה זו | בכל התנ"ך כולו אין בנמצא לשונות וביטויים דוגמתם | באותו הזמן לא היתה על כלל ישראל שום תביעה | אילו היתה נשארת מדרגה הזו - תיכף ומיד היה התיקון השלם | בכל שנה ושנה מתעוררת מחדש התרוממות זאת | האר"י הק': אין בכל ימות השנה, כזאת עליה גבוהה | הקב"ה אומר בכל חג השבועות מחדש: 'מי יתן והיה לבבם זה להם כל הימים'

ב. כל אשר דיבר ה' נעשה: נקודת הביטול הזך והנשגב למאמר 'אנכי ה' אלקיך'

האור של שבועות גבוה מכל דיבור והסבר | נקודה עדינה שצריכים להבינה כדבעי ובשלימות | אות 'אלף' של אנכי | נקודת אחדות עם רבוש"ע | להתמסר לנקודה זו לחלוטין | לא לחשוב אז על עצמיות | נקודה זו אינה יכולה להתרחב לפרטים נוספים | כל יהודי מרגיש אותה באיזה רגע מהזמנים בחג השבועות | צריך לקבל את זה כראוי וכנכון | בגלל נקודה זו צריכים הכנה של חמישים יום לחג השבועות | גם אם אין מרגישים אותה, אין צריך להתפעל מכך | הנהגה באופן של 'שלא כסדר' גם תיחשב כהצלחה | האור של יום טוב מאיר ומשפיע בדרך 'סגולה' ופועל את כל מה שדרוש | מנסים את האדם לראות מסירותו ונאמנותו להקב"ה | לא לערוך חשבונות - אלא לעשות את המוטל, ובשמחה

ג. יראתו על פניכם: מהותו של יו"ט שבועות - היותו 'מחייב' לעבודה

הבדל יסודי בין יו"ט שבועות לבין שאר ימים טובים | מהותו של שבועות 'חייב של תרי"ג מצוות' | החיוב בא מהגילוי של 'אנכי' | היראת שמים הביא את כלל ישראל למצב של 'לכלתי תחטאו' | בשביל קיום המצוות בפשטות לא היו צריכים מדרגת 'פסקה זוהמתן'

ד. תורתך שעשועי: הדרישה מכל אחד ואחד להתענג בתורה ובמצוות

העולם הזה הוא מקום לעבודה - 'טוב' | העולם הבא הוא 'מקום שכר' רק תענוג ומנוחה | אין הכוונה שבועות הזה אין כלל תענוג | אדה"ר נברא בעולם הזה - אבל בגן עדן התחתון, מקום שהעבודה משולבת עם תענוגים | לאדה"ר היה גוף טהור שפעל ועבד יחד עם הנשמה | הוא התדבק ברבוש"ע הן בגוף והן בנשמה | גופו של אדה"ר נדבק ב'טוב' | ואילו נשמתו נדבקה בענין ה'תענוג' | שניהם נצצו ופרחו כאחד אצלו | בימות המשיח יפעלו כאחד הגוף והנשמה | באמצעות עבודת ה' שכזו, יבואו לעולם הבא - שבו יש אך תענוג ולא עבודה | כל יחיד יכול לזכך את גופו | יכול הוא לזכות - לפי ערכו - בשני החלקים: 'טוב' ו'תענוג' | זה מה שנדרש מאיתנו משמים | לשאיפה זאת עלינו לחנך את ילדינו ותלמידינו | זהו ה'מחייב' של שבועות

א.

מי יתן והיה לבבם זה: גודל המעלה שנתעלו ישראל במעמד הנבחר

נקודות:

יום טוב שבועות
הוא היום היחיד,
שבו התורה
בעצמה מפרשת
ומאריכה לתאר
ולספר אודות
ה'התרוממות
הנפש' הגדולה
שהיתה לבני
ישראל באותה
שעה, כפי
שהתורה מתארת
בפסוקים של
מתן תורה: "וַיֵּרָא
הָעָם וַיַּעֲזוּ וַיַּעֲמִידוּ
מִן־חֶקֶק" - בני
ישראל עומדים
רועדים ויראים
מפחד ה' ומהדר
גאוננו! זו היא
מדרגה נשגבה
ביראת שמים,
שהאדם פשוט
אינו מסוגל
להכיל את גודל
הגילוי!

יְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וְחַי' - היום הראה לנו
הריבונות של עולם את גדלותו, בעינינו ראינו
שכאשר הקב"ה מדבר עם האדם, אז מתחיל
הוא בפועל 'לחיות'!

ממה שאמר הקב"ה 'מי יתן' משמע שמדרגה
זו שהיו בה היא 'תכלית השלימות'
תיכף אחר מתן תורה, מעיד הקב"ה בעצמו
על המדרגות הנעלות של עם בני ישראל
באמר: (דברים ה, כו): "מִי יֵתֵן וְהָיָה לְבָבָם
זֶה לָהֶם לִירְאָה אוֹתִי וּלְשֹׁמֵר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל
הַיָּמִים" - 'הלואי זאלן זיי האבן דעם הארץ
אויף אייביג! הלואי שיהיה להם את היראת
שמים הזאת לעולם ועד! מי שהוא אפילו
רק מעט 'בעל נפש' ומתבונן בפסוק זה,
כבר אין צורך להסביר לו את גדלותו של חג
השבועות. מה לנו גדול מזה! הקב"ה בעצמו,
מברך ומייחל בביכול לעצמו; הלואי שכלל
ישראל יהיו לנצח כמו שהם עתה - ביום
זה! הרי כל הנ"ך מלא בדברי מוסר ותוכחה
שיש לריבונות של עולם על כלל ישראל, רק
במקומות ספורים ישנם פסוקים המדברים
ממעלת כלל ישראל, כמו לדוגמא (ירמיה ב,
א): "כִּכְרֹתִי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כְּלֹלֶתִיךָ",
וכדומה. אבל כזה מטבע לשון מיוחד לא נמצא
בכל התורה כולה! שהריבונות של עולם מברך
את עצמו ממש: לו יהי כן, וישיארו במדרגה זו
לנצח! זאת אומרת, שכעת הינם במדרגה הכי
נעלה ומרוממת - במצב הכי גבוה ואין עליהם
שום תביעה וטענה! זה מלמד אותנו עד כמה

התורה לא מוסיפה, ולו בתיבה אחת, במעלת
עם ישראל, ולא מתארת את המדרגות להן זכו
בעת יציאתם ממצרים! אפילו בשביעי של פסח
- שבו כבר כן מזכירים מעט, נכתב רק אודות
מדרגת האמונה שהיה לבני ישראל "ויאמינו
בה' ובמשה עבדו", שבעצם, אמונה זה ענין
שנדרש מכל יהודי פשוט לכאורה - הרי בלא
אמונה אינו בכלל יהודי - אבל ממדרגות ממש
לא מדברת התורה. כך גם בכל יתר היו"ט.

רק בשבועות נכתב זאת בפירוש ובאריכות
יום טוב שבועות הוא היום היחיד, שבו
התורה בעצמה מפרשת ומאריכה לתאר ולספר
אודות ה'התרוממות הנפש' הגדולה שהיתה לבני
ישראל באותה שעה, כפי שהתורה מתארת
בפסוקים של מתן תורה (שמות כ, טו): "וְכָל הָעָם
רֹאִים אֶת הַקּוֹלֶת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר
וְאֶת הָהָר עֶשֶׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיַּעֲזוּ וַיַּעֲמִידוּ מִן־חֶקֶק" -
בני ישראל עומדים רועדים ויראים מפחד ה'
ומהדר גאוננו! זו היא מדרגה נשגבה ביראת
שמים, שהאדם פשוט אינו מסוגל להכיל את
גודל הגילוי ואינו מוצא לעצמו מקום כלל!
וכן נכתב גם בפסוק (דברים ה, ד): "פָּנִים בְּפָנִים
דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ" - שהקב"ה דיבר
עם ישראל בהתגלות עצומה בדרגה של 'פנים
בפנים'! והלא זו היא מדרגה מיוחדת של גילוי
אלוקות באופן מבהיל; ובני ישראל בעצמם
אמרו בהתפעלות רבה את הפסוקים: (דברים
ה, כא): "הֵן הָרָאנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת קְבוֹדוֹ וְאֶת גְּדֻלּוֹ
וְאֶת קוֹל שְׁמֵעֵנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הָזֶה רָאִינוּ כִּי

כל זמן ממועדי השנה יש לו מעלה שאין
ביום טוב אחר זולתו

בכל פעם שעומדים ומתכוננים לקראת
יום טוב הקרב ובא, צריכים להתבונן היטב
בענין היום טוב ובמעלה היחודית שיש בו
יתר על שאר המועדים. כי כל יום טוב יש
בו איזו שהיא מעלה וענין, שבבחינה זו הוא
מיוחד ומרומם על יתר המועדים. יום טוב אחד,
הדגש הוא על שמחה. חג אחר מעלתו שהוא
יורד ומשתלשל עד למדרגות הנמוכות ביותר
וכדומה, ועל כן, בבחינה זו אפשר לומר על כל
יום טוב; 'דער יום טוב, איז דער גרעסטער יום
טוב!' ובפרט, בהתקרב אותו היום טוב בפועל,
בוודאי צריכים להרגיש ולחיות במחשבה זו,
שיום טוב זה הינו היום טוב הכי גדול ונעלה!

שתי נקודות בהן מתייחד חג השבועות

ננסה מעט לבאר את היום טוב הבא
לקראתנו - יום טוב שבועות ואת המעלות
המיוחדות שמצינו רק בו. הנה ניתן להבחין
בשני הבדלים יסודיים בין יום טוב שבועות
לשאר הימים טובים: האחד - בעצם היום טוב
עצמו, והשני - בענין ההשפעה שלו על אחר.
כן, ויתבאר בעז"ה שני ענינים אלו באריכות.

בשום יום טוב לא נכתב מעלת בני ישראל - מלבד בחג השבועות

בשאר הימים טובים, לא כתוב אף פעם
בתורה על כך שבני ישראל היו במצב
מרומם וגבוה. כגון בחג הפסח, בתורה כתוב
רק העובדה שבני ישראל יצאו ממצרים, אך

כל הבנה, השגה וביאור שיהודי משיג בתורה, היא המשכה ממעמד הר סיני, מקבלת התורה! על כן בוודאי, ובוודאי שבאותו יום של 'מתן תורתנו' מתעוררת ושבה ההתרוממות שהיתה אז, ובכל שנה ושנה מייחל הקב"ה ומברך את עצמו "מי יתן! הלוואי שבכל השנה יהיה לכלל ישראל אותה המדרגה ואותו לב בוער וכוסף - 'דעם קאכעדיגן הארץ'!"

~
האור של שבועות הוא כה מרומם ונעלה, כה זך וגבוה, עד שלפעמים לא ניתן כלל לשמוע את ארבעת האותיות 'אנכי'! גם זה כבר הרבה מיד! האור של שבועות הוא 'יחידה לייחד' אחדות ממש, וניתן להשיג ולשמוע אך ורק אות אחת! 'אלף' אחת - אלופו של עולם! ובאות א' טמונים כל האורות וההשגות

כלל ישראל היה במצב נעלה ומרומם באותה העת - מה שאין בשום יום טוב אחר.

כלל ישראל עמד פסיעה אחת קודם 'תיקון השלם'

גם כאשר מתבוננים בדברי חז"ל, ניתן להבחין בגודל ההפלות שנאמרו על אותו היום - מצד הגדלות והמדרגה של כלל ישראל - מה שלא מוצאים בשום יום אחר; כפי שהגמ' אומרת (שבת קמז): "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתו" - עם ישראל נתעלו וחזרו למדרגה של אדם הראשון קודם החטא! אילולא חטא העגל היה משה רבינו ע"ה מוריד את הלוחות הראשונות וכבר היה זוכים אז לתיקון השלם! וכך גם בכתבי האריז"ל (פרע"ה שער חג השבועות פ"א), רואים שיום זה של חג

השבועות, הוא יותר גבוה מכל הימים טובים, יש בו את העליה הגדולה ביותר מכל השנה! אין עוד בנמצא בכל כתבי אר"י, שבהם ידבר בפירוש על עליה כה גדולה עד 'אריך אנפיו', זו הבחינה הכי עילאית שמוצאים בכל השנה! עד שממש אי אפשר להכניס בדיבור ובמילים את ההתרוממות הנשגבה של יום זה.

בכל שנה בשבועות מגיעים למעין מעלה זו

אותה 'התרוממות הנפש' שהיתה לכלל ישראל אז בשעת מתן תורה, שבה וחוזרת בכל שנה בחג השבועות! בכל הימים טובים - מבואר בספרים הקדושים - שההארה מתנוצצת ומתעוררת שוב. אמנם בשבועות, זהו בדגש חזק וניכר ביותר, משום ש'נתינת התורה' היא דבר תמידי וקבוע, הנמשך כל

ב.

כל אשר דיבר ה' נעשה: נקודת הביטול הזך והנשגב למאמר 'אנכי ה' אלקיך'

דער נקודה! ועל כך נאמר בזהר הק' (ח"ג צו), שלכן יו"ט שבועות הוא רק יום אחד, בשונה מפסח וסוכות שהם שבעת ימים, כי הוא 'רזא דעץ החיים שבתוך הגן', הוא 'נקודת הלב' שהיא ממש באמצע. וכך רואים גם בפסוק, שהקב"ה אומר למשה רבינו (שמות יט, ו): "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וברשי: "לא פחות ולא יותר" - בהיות והם דיבורים כה יסודיים ושושנים ברשפי אש להבת אהבת ה' לעמו ישראל, שאילו תרחיב אותם מעט יותר - תאבד את הנקודה! ואכן היהודים היו 'עמא פזיזא' והשיגו מיד את אותה הנקודה; כפי שנאמר בפסוק (שמות יח, ט): "וַיַּעֲנֵנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה".

מכלל דבעי הכנה - להכין עצמו בהתעוררות הלב

כאשר מבינים את משמעות ההתרוממות שיהודי מרגיש ביום טוב שבועות, מבינים שהוא דבר הדורש הרבה הכנה הנפש באופן העמוק ביותר. והאמת היא, שלכל דבר שבקדושה נדרש לגשת ברצינות ולעשות את עצמו 'כלי מוכשר' לקבל ההתעוררות, אך בפרט הארה רבה זו של שבועות, שהתורה עצמה מצווה להתכונן חמישים יום קודם - ימי הספירה, על אחת כמה וכמה שנדרש להכין את עצמו, וההכנה היא ע"י נקודה דקה ועדינה בהתבוננות והתחברות אל 'אנכי ה' אלקיך'! איזו שהיא תשוקה מיוחדת שהנפש מתגעגעת וכוספת לדבוק ב'אנכי ה' אלקיך'! קדושה עילאית שהנפש מתקדשת ומיטהרת; וכפי שאנו אומרים "ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה". ואז כאשר מקבלים את ההארה עליונה של 'אנכי' - יהיה אפשר לכוון, ולהשיג כנכון את אותה הנקודה הפנימית.

לא להישבר אם אין מרגישים את האור

מענין לענין: תיתכן מציאות, אפילו בין עובדי ה' הגדולים ביותר, שיום טוב חלף עבר, והוא לא הרגיש מאומה. לא היה לו שום הארה ושום טעם ביום טוב. אדם עלול להיות

הזמן כדכתיב (דברים ה, יט): "קול גדול ולא יסף", וברש"י: "ולא פסק" - כי קולו חזק וקיים לעולם" - אותו הקול של מתן תורה לא פסק אז, הוא נשאר לתמיד! וכדברי המשנה (אבות פ"ו מ"ב): "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב". ולכן אומרים בכל יום "המלמד תורה לעמו ישראל", ו"נותן התורה" בלשון הווה (ט"ז או"ח סי' מז סק"ה), וכך, כל הבנה, השגה וביאור שיהודי משיג בתורה, היא המשכה ממעמד הר סיני, מקבלת התורה! על כן בוודאי, ובוודאי שבאותו יום של 'מתן תורתנו' מתעוררת ושבה ההתרוממות שהיתה אז, ובכל שנה ושנה מייחל הקב"ה ומברך את עצמו "מי יתן! הלוואי שבכל השנה יהיה לכלל ישראל אותה המדרגה ואותו לב בוער וכוסף - 'דעם קאכעדיגן הארץ'!"

להשבר מכך - מדוע איני חש שום טעם! משום כך, צריך כל מבקש ה' לדעת - בפרט בזמן הזה - שאין צריכים להישבר מכך. כי ישנם כמה סוגי הנהגות בכל דבר, ישנה הנהגה של 'כסדר', וכמו כן קיימת הנהגה של 'שלא כסדר'. ושת' הנהגות הינם הנהגות של 'הצלחה' - כיצד מביא הקב"ה לאדם את ההצלחה שלו בעבודה. דהיינו, שההנהגה לכתחילה היא באופן של 'כסדר', שהעניינים מתנהלים באופן הרגיל בתמידות, ולענייננו, שכאשר מגיע ובה יום טוב שבועות, ניכר ונראה ההצלחה של שבועות, הוא מרגיש שהוא יום טוב עילאי והוא מתרומם ומשיג. הוא אף מקבל הרגשה מרוממת באור של 'אנכי' - לפי השגתו - ויתכן אף למעלה מהשגתו - והוא מתעלה מאוד! אחרי יום טוב הוא מרגיש: "אה, הנה היה א' געוואלדיגער" יום טוב" - לזאת ייקרא הצלחה באופן של 'כסדר' ביום טוב.

עיקר ההצלחה ביום טוב, הוא מהדברים שהאדם אינו יכול להרגיש

אך ישנו גם אופן אחר: הצלחה בדרך של 'לא כסדר', מה שלענייננו הכוונה, שהאדם עובר את כל היום טוב בלי שום אור והרגשת הארה - אלא רק עם אמונה. והסיבה מדוע אפשר לקרוא לכזאת עבודה 'הצלחה' היא, כי באמת עיקר ההצלחה של יום טוב - אינה כמה הוא הרגיש וחווה את היום טוב, כי עיקר הכח הפנימי של יום טוב, הוא 'סוד פנימי' נסתר ועמוק, מה שיום טוב פועל על האדם בדרך סגולה! - 'אסאך העכער פון וואס א מענטשליכער הארץ קען פילן'! - כל יום טוב מדבר אל הנשמה ומשנה דברים בפנימיות! אלו הם 'אורות' שהקב"ה נתן ושתל בתוך נשמות כלל ישראל; כמו שהפסוק אומר (תהלים צז, יא): "אור זרע לצדיק", וזה הרבה יותר גבוה ונעלה ממה שלב בן אנוש יכול לחוש ולהרגיש! ואף על פי שאכן מאוד נעים להרגיש איזו הארה מיזם טוב - אבל זה אינו בדוקא ובהכרח - ואף אם אין מרגישים, גם אז זהו יום טוב!

המעלה ב'לא להרגיש' - שפלות ועבדות

בהנהגה שבאופן של 'לא כסדר', עיקר ההצלחה היא דוקא כשאין מרגישים! כי הקב"ה רוצה לפעמים שהאדם יעבוד אותו באמונה פשוטה ובתמימות, כמו משרת נאמן של המלך! שיכנס וגם יצא מהי"ט בלא שום הרגשים אלא רק 'לעשות רצון אלקי חפצתי! ופעמים רבות דוקא אדם כזה מצליח הרבה יותר לקחת עמו את היום טוב לכל השנה, כי מי שחש טעם והתלהבות ביום טוב, נפשו שבעה ופעמים רבות שהוא יכול להסתפק באורות שחוה ולומר: "שלום עלי נפשי, הן היה כזה יום טוב מיוחד!", והוא שוכח מההתחייבויות שיום טוב מחייב אותו לכל השנה. לעומת זאת, מי שהיה לו יום טוב ללא הרגשות, היה לו יום טוב 'בש', הנה הוא קיבל את היום טוב בצורה ובאופן של

'עבדות' ולכן הוא ייקח אותו לפעול באופן של למעשה בפועל ממש לעבודת ה'.

בהנהגת 'שלא כסדר' יש עוד הצלחות

לא רק בענין הימים טובים נדרש לבאר כלל זה של 'שלא כסדר', אלא גם באופן כללי, לכל ענייני עבדות ה', צריך כל אחד להתבונן ולדעת היטב. כי תמיד נמצאת גם הדרך הרגילה של הצלחה בעבודת ה', שהאדם לומד ומתפלל כדבעי, עובד על עצמו ועל מידותיו, הוא זוכה להתרומם ולראות אור והצלחה בעבודת ה'. אבל פעמים רבות זה הולך באופן של 'שלא כסדר', שבה עוברים על האדם שנים רבות שהוא עובד את הקב"ה, ואינו רואה את הצלחה שהוא מקווה ומוכן לה. והרבה עובדי ה' נופלים מכך, מאחר והם נשברים בעצמם ומתייאשים מעבודתם. אבל צריכים לדעת שגם

ג.

יראתו על פניכם: מהותו של יו"ט שבועות - היותו 'מחייב' לעבודה

שבועות מתייחד בהיותו 'מחייב'

כפי שהזכרנו לעיל, עוד הבדל יסודי ישנו בין יום טוב שבועות ובין שאר ימים טובים, הוא בענין ההמשכיות שלו על כל השנה.

והכוונה, כי כל יום טוב אין עמו 'מחייב' המתלווה לענינו, אלא בא עלינו כמתנה עצומה מאת הקב"ה, ואחר שנגמר יום טוב, פשוט שבים להיות בדיוק כמו קודם החג! אין שום 'מחייב' להתהפך ולהשתנות מהיום והלאה! אבל המהות של יום טוב שבועות כולו, הוא 'מחייב' אחד גדול! כלל ישראל באותה השעה, השתנו לנצח נצחים ונהיו 'מצווים ועושים!' כל המעמד של מתן תורה, עשאו והפכו לעבדי ה'! מאותו יום ואילך, יצאו כלל ישראל עם 'חיוב תורה ומצוות!' יום קודם לכן היו פטורים, ויום אחר מתן תורה נעשו מחוייבים לתמיד! והוא ההבדל עצום בין יום טוב שבועות שהוא מלא התחייבות 'למעשה', משא"כ יתר הימים טובים אפשר להישאר עם ה'אורות' של יום טוב, אבל מצד עצם היום טוב אין בולט בו ההתחייבות המעשית.

היום לעשותם: כל 'אור' צריך להביא להתחייבות למעשה

ובאמת, 'לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא', שבעולם הזה צריך כל אור והתעוררות להביא לאיזו שהיא התחייבות! כאן עדיין אין זה 'עולם הבא' שיושבים במנוחה ומקבלים שכר, רק כאן הוא עולם העשיה - שצריך לעשות ולפעול ולתקן כל העת; וכפי שאמרנו חז"ל (עירובין כב): "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם".

בכל פעם שהקב"ה מאיר בהארט פנים אלוקית ועם איזה ניצוץ של אור, ומביא לאדם הצלחה ברוחניות וקרבת אלקים בעולם הזה - זה גם 'מחייב'! אין זה גילוי רק של חסד עליון, אלא גם גילוי של תביעה, שנדרשת מהאדם עבודה מסוימת בתמורה לכך.

זאת תיחשב 'הצלחה' - רק היא באופן של 'שלא כסדר', ויש בכך הרבה חשבונות משמים וניסיונות שבהם נבחן ונבדק האדם, האם הוא מקבל על עצמו 'עול מלכות שמים' אם לאו, האם הוא עבד נאמן להקב"ה או לא. ודוקא עבודה באופן כזה - היא היא הצלחה שלו.

'יום טוב' הכוונה כפשוטו: יום טוב - התרוממות הנפש

נחזור לענייננו: בוודאי יש את המהלך הרגיל של יום טוב, שכפשוטו נקרא כן 'יום טוב' - יום של טוב, שבפשוט הוא טוב, ומרגישים היטב את הרוממות והשמחה שבו. בפרט ביום טוב כזה כמו שבועות, שתבניתו וצורתו הרגילה היא, שיהודי מרגיש 'התרוממות הנפש' עילאה של 'אנכי ה' אלקיך' - שאין בכלל אפשרות לבאר במילים.

יראת שמים לקיום התורה! חלק מהראשונים לומדים פשוט: 'למען נסות אתכם' - כל אותו גילוי הגיע, כדי שיהיה לכם כח לעמוד בכל הניסיונות שיבואו! וזה מה שהקב"ה הדגיש בראש הדברים: "כֹּה תֵאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וְתִגִּיד לְבָנָי יִשְׂרָאֵל" - 'בני ישראל, הם האנשים הנעלים, שמבינים בהבנה גבוהה, הם צריכים לשמוע 'דברים קשים כגידין', שכל הגילוי והאור הוא 'מחייב' גדול.

על פניו נראה שכל 'התחייבות' של שבועות היא קיום תורה ומצוות

מדברי הראשונים הללו, ניתן אולי לחשוב, שכל הגילוי הנשגב של מתן תורה הגיע אך ורק לדבר אחד: 'עשיית תורה ומצוות'. כלומר, שהקב"ה רצה שנקיים את כל תרי"ג מצוות, ומחמת שיש בנו יצר הרע, הטיל הקב"ה עלינו אימה יתירה ופחד במעמד הר סיני, כדי שלא נעז לעבור על רצונו.

בשביל קיום המצוות בפשטות לא היו צריכים מדריגת 'פסקה זוהמתן'

אך כאשר מתבוננים מעט עמוק בכל ענין מתן תורה, 'פסקה זוהמתן' ו'פרחה נשמתן' וכן הלאה, מבינים שלא ניתן כלל להעלות על הדעת שרק זאת היא ההתחייבות המתקיימת ועולה מ'מעמד נבחר' שכזה. הרי בשביל להביא אותנו לעשייה כל כך פשוטה, לא היה צריך הריבונות של עולם להעלותנו עד כדי כך, כה גבוה. לזה היה מספיק 'כפה עליהם הר כגיגית', כפייה פשוטה. ועל כרחך הוא, שמלבד העשיה בגלוי, יש כאן גם התחייבות עמוקה ומיוחדת שאנו צריכים להוציא ולפעול ממעמד כה נעלה של 'מעמד הר סיני', ומיום כה גבוה, וזה יתח לנו הבנה פנימית יותר בכל ענין 'כוונת התורה' שגילה הקב"ה במעמד הר סיני.

שתי מחנות בעולם הזה: 'מבקשי תענוגים' ו'מוצלחים'

כדי לחדד את הנקודה שאנו רוצים לבאר, נרחיב מעט ונקדים בשאלה: בעולם הזה ישנם

נקודות:

באמת עיקר ההצלחה של יום טוב - אינה כמה הוא הרגיש וחווה את היום טוב, כי עיקר הכח הפנימי של יום טוב, הוא 'סוד פנימי' נסתר ועמוק, מה שיום טוב פועל על האדם בדרך סגולה! - 'אסאך העכער פון וואס א מענטשליכער הארץ קען פילן!' - כל יום טוב מדבר אל הנשמה ומשנה דברים בפנימיותו!

המהות של יום טוב שבועות כולו, הוא 'מחייב' אחד גדול! כלל ישראל באותה השעה, השתנו לנצח נצחים ונהיו 'מצווים ועושים!' והוא ההבדל עצום בין יום טוב שבועות שהוא מלא התחייבות 'למעשה', משא"כ יתר הימים טובים אפשר להישאר עם ה'אורות' של יום טוב, אבל מצד עצם היום טוב אין בולט בו ההתחייבות המעשית

אך כאשר מתבוננים מעט בכל ענין מתן תורה, 'פסקה זוהמת' ו'פרחה נשמת' וכך הלאה, מבינים שלא ניתן כלל להעלות על הדעת שרק זאת היא ההתחייבות המתקיימת ועולה מ'מעמד נבחר' שכזה. ועל כרחך הוא, שמלבד העשיה בגלוי, יש כאן גם התחייבות עמוקה ומיוחדת שאנו צריכים להוציא ולפעול ממעמד כה נעלה של 'מעמד הר סיני'.

~

הקב"ה הוא גם 'מקור החיים' וגם 'מקור התענוגים', וכך הוא גם 'מקור הטוב' וגם 'מקור ההצלחות'. על כן, מי אשר דבק בריבונו של עולם, ויש לו הכרה וידיעה בו – בוודאי שזוכה להשיג ולהכיר את שני החלקים, הן חלק התענוג שבו והן חלק ההצלחה והתועלת שבו. עובד ה' אמיתי – באופן של דבקות – בוודאי שהוא גם ממחנה 'מתענגים' וגם ממחנה ה'מוצלחים'.

שני סוגים של מחנות הפוכים וקיצוניים, נגדירים כך: 'המתענגים' ו'המוצלחים'. מחנה 'המתענגים', הם אותם אנשים פחותים שהעול של העולם הזה כבד עבורם, ולכן החליטו: הבה נעשה 'חיים'! - 'לאמיר מאכן א לעבן!' הם נכנעים לכל פריקת עול וכל התאוות שבעולם, עד כמה שרק ניתן - עד הסוף, הם אינם שמים לב לכל תהלוכות החיים בעולם. אין להם גדרים וגבולות, עד כמה שאפשר ליהנות - מותר לעשות הכל! אנשים אלו, אינם מנהלים בית, אין להם פרנסה, רק כל הזמן מבקשים תענוגים, שתיים ושיכורים, בכל מיני חומרים וכדומה. מיותר להסביר עד כמה שיטתם מופרכת ופסולה, שהרי המציאות כולה מפריכה את שיטתם: **"אי אפשר לעשות 'חיים' מתאוות ותענוגים! אפילו עולם הזה אי אפשר לקיים בכזאת צורה!"** העולם עצמו פשוט פולט החוצה סגנון כזה של אנשים!

מחנה ה'מוצלחים' אין אצלם תענוגים כלל לעומת זאת, בקצה השני קיימת קבוצה הפוכה - מחנה ה'מוצלחים'. אצלם, כל הענין הוא להיות אדם 'נורמלי' ומיושב, לשאוף

להצלחות גדולות - איש איש לפי מעמדו ויכולתו, מתאמץ לבנות לעצמו קריירה מרשימה ומוצלחת. מי שעוסק בעסקים - שואף להיות איש עסקים ממולח, מי שעוסק בפאליטיק - שואף להיות נשיא אמריקה, וכך הלאה בכל סוגי ההצלחות בעולם הזה. ובמילים אחרות: במקום להניח את הדגש על תענוגים, שמים את הדגש על 'הצלחה' ולדבריהם, חיים טובים הכוונה לחיים עם תועלת ועשיה רבה, גם אם זה לא יביא לו תענוגים, אבל בכל אופן זה יביא לו משמעות בחיים. רוב הפעמים, הם עובדים קשה ואף מתייסרים - כדי להגיע לאותו 'טוב' וכדברי הפסוק באיוב (ה. ז): **"אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד"**, אבל כך הוא אדם נורמלי וכך צריך לחיות. תענוגים טובים רק לחופשות, מדי פעם, אבל 'ההלך ילך' היום יומי מורכב מ'טוב', מ'תועלת' ומ'הצלחה', לא מרדיפה תמידית אחר תענוגים.

במבט ראשון, אידישקייט היא 'הצלחה' - ואיננה 'תענוגים' להבדיל אלף אלפי הבדלות, כאשר נשאל יהודי: "מהי תורה? האם היא 'תענוג' דקדושה, או 'טוב' דקדושה? לאיזה מחנה שייכים עובדי

ד.

תורתך שעשועי: הדרישה מכל אחד ואחד להתענג בתורה ובמצוות

הנמשל: הנשמה דבוקה בריבונו של עולם מעתה נבין, שכמו כן ישנה מציאות של עולם נסתר של 'נשמות'. שם הקשר שבין יהודי לקב"ה קיים בפשטות, הוא מציאות 'טבעית' פשוטה, שברגע שנשמה נפגשת כביכול עם ריבונו של עולם, היא נקשרת אליו לנצח נצחים! זה נקרא 'יחוד כנסת ישראל עם דודה', שהוא קשר מיוחד מעולם אחר - 'דאס איז א געוויסער קשר פון אן אנדערע וועלט!'. לאו דוקא בעולם העליון, אלא גם בעולם הזה ישנם אנשים שזיכרו את גופם במדרגה מסויימת כעין 'פסקה זוהמת', עד שהגוף כבר לא מפריע לנשמה, או אז, הנשמה מתגלית והגוף יחד עם הנשמה, מקבלים את ההכרה בקודש בריך הוא - והאדם אינו מסוגל להתנתק מדבקות נעלית זו!

מי שאין בו 'נשמה' מביט על כך כמו משוגע...

כאשר אותו אדם, שאין לו שמץ הבנה והשגה בדברים שמעולם העליון, רואה כיצד השני חי חיים של דבקות - הוא מסתכל עליו כמו על 'חסר דעה'... אבל כך הוא באמת הטבע של הקשר הזה, שכאשר רק פעם אחת משיג האדם דבקות עם הקב"ה - אינו מסוגל יותר להסיח דעת ממנו ולו לרגע אחד! והוא מרגיש ממש 'כל הפורש ממנו כפורש מן החיים! הוא הגיע לתכלית שצריך להגיע - 'ער איז אנגעקומען וואו מען דארף אנקומען!' ומשם שוב אינו יכול להתנתק.

ה', למחנה ה'מתענגים' בקדושה או למחנה ה'מוצלחים' דקדושה?...". נראה שעל פניו יענו הרוב: חיי תורה ומצוות, יהדות ועבודת ה' הם 'טוב', ממילא עובדי ה' הם מחנה של 'מוצלחים'! ומי שמעט חכם יותר יענה: "בעולם הזה, יהדות היא 'טוב', ולעולם הבא היא 'תענוג'!".

הסתירות בין יישוב הדעת 'נורמלי', ובין 'פרחה נשמת' וקעת אנו מגיעים לשאלה שנזכרה לעיל: אם כל היהדות ועבודת ה' היא רק 'טוב' ו'הצלחה', מדוע אפוא בשעה שנתן לנו הקב"ה את התורה, השפיע והרעיף עלינו את כל מיני התענוגים הכי גדולים ששייך? למה זה היה חסר? על מה כל הרעש הזה? אם רוצים להביא לנו כאן 'חיים נורמליים', אם כן, מדוע צריכים להביא אותנו למצב של 'פרחה נשמת' - שהוא היפך הגמור של חיים נורמליים ומיושבים? אם רק חפצים שנייגע ונשבר את הגוף בשביל 'תועלת' ולמען 'הצלחה', מדוע אם כן מביאים אותנו למצב של 'פסקה זוהמת'? ההיפך הגמור מעבודה קשה לשבר חומר הגוף?!

בקדושה, שתי המחנות - 'מתענגים' ו'מוצלחים' - הינם חטיבה אחת! הדרך, כיצד ה'דבקות' באה לידי ביטוי למעשה, יש בה שני חלקים: חלק אחד של 'תענוגים' ו'חיות', השייכים בעיקר לנשמה, והחלק השני הוא 'טוב' 'תועלת' והצלחה, ששייכים בעיקר לחלק הגוף שהזדכך. והחידוש כאן הוא, שבקדושה הם 'שנים שהם אחד!' וילכו שניהם יחדיו!

הרבש"ע הוא המקור לשני הכוחות והדבוק בו משיג שניהם כאחד

הסבר הדברים הוא כך: הקב"ה הוא גם 'מקור החיים' וגם 'מקור התענוגים', וכך הוא גם 'מקור הטוב' וגם 'מקור ההצלחות'. על כן, מי אשר דבק בריבונו של עולם, ויש לו הכרה וידיעה בו - בוודאי שזוכה להשיג ולהכיר את שני החלקים, הן חלק התענוג שבו והן חלק ההצלחה והתועלת שבו. עובד ה' אמיתי - באופן של דבקות - בוודאי שהוא גם ממחנה 'מתענגים' וגם ממחנה ה'מוצלחים'.

הגוף דבוק בעיקר לגילויים של 'טוב' דהיינו במעשים טובים

וביתר ביאור, גוף מזוכך, שכבר זכה להגיע למעלה של 'דבקות' ו'הכרה' בקב"ה, בעיקר יתפעל ויימשך אחרי הישרות והשלמות של עבודת ה'! מכיון שעיקר הדבקות שלו, היא ב'טוב' של הקב"ה, שזו כבר צמצום ומדה של הקב"ה, שהרי 'טוב' הוא אחד הצמצומים שנתגלה בעשר המידות - עשר ספירות, שהם סוד של עשרת הדברות ומשם מתפשט לכל תרי"ג מצוות, כאשר 'יהודי מקיים את כל

התורה - יכול להיות לו שייכות ודבקות עם מידותיו של הקב"ה. ואותו 'טוב' של הקב"ה מהתורה מתרחב ומתפשט גם לכל הבריאה כולה - כמאמר הזוהר הק' (ח"ב קסא): "אסתכל באורייתא וברא עלמא" - כל העולם הוא חלק בתורה! דהיינו, כל העולם כולו הוא כלי ל'טוב' של הקב"ה. **וכאשר יש למישהו הבנה אמיתית וישרה בתורה, יכול להשיג ולהכיר גם הבנה ב'טוב' של הקב"ה בכל מקום, היכן שרק מביט בעולם,** כאן רואה את 'ספירת החסד', כאן את 'גבורה'! אבל עדיין כל זה הוא מדרגת הגוף, כעין 'תועלת' - השייכות לגוף המזווכז שאמנם מבין זאת ומשיג, אבל מביט ומבין הכל בשכל האנושי.

הנשמה דבוקה בעיקר בעצם האור - להתענג על ה'

אמנם הנשמה הטהורה, כשהיא מכירה את הקב"ה, היא דבוקה במשהו הרבה יותר נעלה ונאצל מעשר הצמצומים ועשרת המידות! הנשמה מרגישה בעיקר את הנקודה הפנימית של 'אחדות ה', והכרה זאת מביאה 'תענוג' אין סוף' מהקב"ה עצמו - שהוא תענוג שאי אפשר כלל להסביר! היא משיגה את הא' של 'אנכי' - שהוא בבחינת 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל' - אי אפשר כלל להשיג זאת בשכל האנושי - 'מען קען דאס נישט אויפכאפן מיט קיין מענטשליכן שכל'! והיא הרגשה שלא ניתן להגדירה בדיבור ולפרשה, מעין מה שאומרים באקדמות: "הדרא דלא אפשר למפרט בשפוטא". **זהו סוג אור שאינו יכול כלל להיכנס ולהצטמצם בשום 'כלל' הקיים בעולם!** כמו נשמה בלא גוף. וכל זה בגדר של 'תענוג' ו'חיות'.

אכן שייך שבכל פעולה ירגיש את התענוג

האופן הנכון שבו העמיד הקב"ה את האדם בגן עדן הוא "לעבדה ולשמרה" - קודם שחטא האדם - היו הגוף והנשמה עובדים כאחד. במצב כזה, הגוף עובד באופן של מתנה 'מוצלחים' ומשיג ודבוק ב'טוב' של הקב"ה, והנשמה - היא ממחנה 'המתענגים' כפי שביארנו, שדבוקה תמיד בתענוגים של דביקות בה, ושניהם יחד יהיו באחדות! הנשמה תשפיע ותאיר בגוף את ה'תענוג', דהיינו שכל עמל הגוף, גיעת התורה והעבודה שלו, יהיו באופן של תענוג, ואילו הגוף מצידו, יעמיד ויקיים עבור הנשמה כלי של 'טוב', שגם התענוג יקבל מדידה והגבלה מצד הטוב. כך יהיה יחוד בין 'תענוג' ובין 'טוב'. כמאמר הכתוב (דברים ו, כד): "וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְגו' לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כִּי הַיּוֹם הַזֶּה" - תכלית התורה והמצוות היא 'לטוב לנו כל הימים' - שיהיו לנו הרבה 'ימים טובים' שימים הכוונה מידות וכלים, וכן 'לחיותנו כהיום הזה' - שתהיה לנו 'חיות', שהיא האות א' של 'אנכי ה' אלקיך', שהוא תענוג 'אין סוף'.

וכל זה קיים גם בכלליות העולם, ש'שיתא אלפי שני', הוא עולם הזה שהינו הכנה לעולם הבא, ששם הוא באופן של 'כולו תענוג', ובעולם הבא אין כלל אפשרות של 'היום לעשותם' - עבודה בבחינת 'טוב', אלא

רק 'ומחר לקבל שכרם' - דבקות ב'אור אין סוף', שם נחיה רק תענוגים נצחיים.

חטא אדה"ר גרם שאין מרגישים חיות ב'טוב'

אולם אחר חטא אדם הראשון, כשגורש האדם מגן עדן, נעשה פירוד בין 'חיות ותענוג' ובין 'טוב' - שהתוצאה של זה היא, פירוד בין הנשמה לגוף. כלומר, שיכול האדם לעבוד את הקב"ה, ללמוד את תורתו, ואפילו להרגיש טעם עילאי וסיפוק בעבודת ה', הוא אכן זוכה להצלחות נפלאות, אבל כל זה הוא רק בבחינת 'טוב', הוא מרגיש שהוא אכן אדם 'מיושב' ונורמלי, גם בעבודת ה', אבל אינו מתקרב כלל להשיג את מעלת 'תענוג' אין סוף', שאז האדם ממש בטל לגמרי לקב"ה, ונעשה באחדות גמורה, שהיא הצורה האמיתית הנכונה לעבודת ה', שבה הן ה'טוב' והן ה'תענוג', מחוברים ומאוחדים כאחד ממש.

רק בימות המשיח, נתחיל לעבודת את ה' עם 'תענוג'

מאז חטא אדם הראשון, עומדים ומצפים לביאת המשיח. ומה יהיה כשמשיח יבוא? 'ימות המשיח' אינם עדיין 'עולם הבא', הם עדיין בגדר של 'היום לעשותם', ויהיה עדיין די עבודה והותר מה לתקן, לעשות ולפעול. אמנם, בימות המשיח גם 'העולם הזה' יהיה כמו המצב שאותו העמיד הקב"ה מתחילה, קודם החטא. אז נתחיל לעבוד את ה' באופן נעלה. וכאשר עובדים באופן שכזה, זה עצמו מביא 'לעולם הבא'! ובמילים קצרות: **כל עבודת ה' כעת בגלות, היא בעיקר 'להביא לימות המשיח' שאז יתאחדו מחדש 'טוב' ו'תענוג', הנשמה והגוף, ודרך עבודת ה' של ימות המשיח, נוכל לתקן את כל התיקונים ולהביא לעולם של 'יום שכולו שבת ומנוחה' להתענג על ה'.**

ההתחייבות של מתן תורה - לאחד את 'אנכי' עם 'כל התורה כולה'

במתן תורה, הגביה הקב"ה את כלל ישראל למצב של 'פסקה זוהמת', כמו אדם הראשון קודם החטא, מכיוון שמתן תורה מביא התחייבות של 'דבקות', חפץ הקב"ה להראות, כיצד נראה אותו מצב של דבקות וכיצד עליו להיות, באופן ששני החלקים מאוחדים ומחוברים, הן בבחינת 'טוב' - שהיא העשיה הפשוטה של תורה ומצוות עם הגוף, והן בבחינת 'תענוג' - שהוא האות א' של 'אנכי', שהנשמה מתדבקת להקב"ה עצמו ביחוד נפלא.

לכל יחיד ניתנת הבחירה לחיות ב'עולם התענוג' גם בעולם הזה

הן אמת שכלל ישראל נפל בחטא העגל ושב אל זוהמת הנחש, אמנם עדיין נשארה הבחירה ביד כל אחד ואחד. בכל דור קיימים כמה יחידים סגולה שהם - כל אחד לפי ערכו - מזככים את גופם, שלא יפריע ויסתיר את הנשמה, ואצלם ועבורם קיימת אף עתה אחדות בין הנשמה ובין הגוף! חיהם מלאים בתענוגים! **הם מבינים בפשטות שאדם 'נורמלי' שייך למצב של 'גן עדן' - שם הוא מקור התענוג; ובאמת כעת זהו 'גן עדן התחתון', שעדיין צריך לתקן ולפעול, אבל התיקון עצמו הוא באופן**

נקודות:

של 'תענוג'! גם החיים הנורמליים אצלם הם חיים של תענוגים רוחניים! ולמעשה, לא ניתן ממש להשתמש בביטוי זה 'תענוגים רוחניים' כי בביטוי זה משתמשים גם כשבאים להסביר את הסיפוק שיש לאדם כאשר לומד דף גמרא ועובד את ה', אבל כאן הכוונה לסוג תענוג עילאי ונשגב שאי אפשר בכלל להסבירו! אי אפשר להביא שום דוגמא או משל מכל תענוגים אחרים, כי זה אפילו לא בערך ולא דוגמא לתענוג זה.

לצדיקי אמת היה מעין 'גן עדן התחתון'

בדורות הקודמים, היו צדיקי אמת שחיו ממש באופן של תענוג נשמה, והדבר היה ניכר ומאיר לכל סביבתם, ממילא הסתובבו במחיצתם חברים של בני עליה שאף הם חיו במעין 'גן עדן'. אולי הם לא ידעו להסביר ולבאר זאת בהסברים ובהבנה, אבל אפילו שלא היתה בידם ההגדרה המדויקת, על כל פנים כך הם חיו והרגישו! היו מסתובבים במחיצת הצדיקים, והיו גם מושפעים מהם.

אף בימינו אנו, עדיין קיימים כאלו - אבל בכיסוי ובהעלם

בדורנו אנו, לדאבוננו, אותם בני חברים מכוסים ומוחבאים בהעלמה נוראה. אבל בוודאי גם היום קיימים אנשים כאלו הנקראים 'בני עליה' המוכנים ומסוגלים לעבודת ה' באופן זה, וחיים בעולם אחר ומרומם.

אם מבקשים לדעת סימנים עליהם, אפשר לראות בחובת הלכות שער אהבת ה', כשמחשב ומונה כל הסימנים שישנם באנשים כאלו, עובדי ה' בני עליה: "תראה אותם כשמתעסקים עמהם, כאחי הבושת, וכשמדברים עמהם - חכמים, וכששואלים אותם - יודעים. **תראה צורתם - שעלה עליהם האור, ואם תעמוד על הלכות - תראה לבבות נשברים לאלקים,** ובשיחתו נושבים, ובעסקי העולם נשמים. מלאה אהבת האלקים לבותם, ואינם מוצאים לדברי הברואים תאוה ולא בשיחותם הנאה" - כשמדברים עמם, מדברים הם בכושה ובהכנעה, כששואלים אותם דבר - הם יודעים הכל אבל הכל ב'הצנע לכת'. הפנים שלהם מאירים באור מיוחד, לבם שבור בעצמם. אין להם שום ענין ואינטרס לדבר בהווית העולם או לדבר מאנשים אחרים. למשל, אם משהו יכזה אותם, אינם נעלבים כלל וכלל, כי אינם מרגישים כלל שהם תופסים איזה שהוא מקום בעולם בשביל להיפגע. עוד יאמרו להיפך: הלה, עוזר לי ומסייע עבורי, שאהיה מעט יותר בהכנעה! בזיונות הרי הם אוצר! והרי הנני עוד הרבה יותר שפל ממה שהלה אומר עליי ומחזק אותי! **ובכלל, מה איכפת לי מה שהשני מדבר עליי וחושב עליי, אני חי בשביל האחר? כל הענין אינו נוגע ואינו מזיז לי! לעצמי חשוב רק השגות באלוקות, השגות ברוחניות ובתורה!** בקיצור: אנשים מסוג שונה...

אף אחד אינו 'פטור' מהדבקות - דורשים זאת מכל יחיד

כל יהודי ויהודי צריך שיהיה לו הרצון להיות מאותם חברים של בני עליה! אפילו

במתן תורה, הגביה הקב"ה את כלל ישראל למצב של 'פסקה זוהמת', כמו אדם הראשון קודם החטא, מכיוון שמתן תורה מביא התחייבות של 'דבקות', חפץ הקב"ה להראות, כיצד נראה אותו מצב של דבקות, באופן ששני החלקים מאוחדים ומחוברים, הן בבחינת 'טוב' - שהיא העשיה של תורה ומצוות עם הגוף, והן בבחינת 'תענוג' - שהוא האות א' של 'אנכי', שהנשמה מתדבקת להקב"ה ביחוד נפלא

~
להקב"ה כביכול, יש עגמות נפש גדולה והוא בא אלינו בתביעה וטענה יוקדת: "מדוע הינכם כה מרוחקים ומטושטשים בלי הבנה?! ועוד אחר מעמד כה כביר של 'מעמד הר סיני', עם כאלו 'שעשועים' שאפילו למלאכים לא היו, האם עד כדי כך תהיו מיואשים מלחיות חיים מלאי דבקות?! וכי לזאת התכוונו כשתיארו אתכם 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'!?"

אם הוא רחוק מאוד מהמושגים האלו, עדיין בל יחשוב לנפשו שהוא פטור מזה! הוא צריך לכל הפחות לקבל את התשוקה. כמו שאומרים באקדמות: "זכאין כד תהוון בהנהו חבורתא" - זכות היא לכם, אם אך תרצו ותחפצו להיות מאותה החבורה! אסור ליפול לייאוש, רק להגדיל את התביעה יותר, להתקרב בעצמו ולהשתוקק לכך יותר ויותר!

ומי אשר אכן עובד כהוגן וכראוי, ומצפה לכך - הקב"ה אכן עוזר לו! איש לא יוכל לומר לפני בית דין של מעלה, שרחקו אותו משמים, כי משמים אין מרחקים אף אחד! אדרבה! ריבונו של עולם יושב ומצפה, בכיסופין כביכול ובתשוקה, שכל יהודי יהיה בן עליה! ומשמים ישנה דרישה ותביעה על כל אחד ואחד. כל התורה כולה עומדת על ענין 'ולדבקה בו', ואי אפשר להשתמש מתביעה זו.

לקב"ה ישנה תביעה עלינו: זה מה שיצא מכזה מעמד הנבחר?!

המילה הזאת 'דבקות', נעשתה לדאבון לב כעין תיבה שלא משתמשים בה, מילה 'משונה'... שצריך היכן שהוא לחפש ולבאר להבין איך לתרגם אותה... ייאוש כללי שזור על כל הענין הזה, אפילו בין אלו שצריכים להשפיע. כמה אנשים תובעים ומדברים על 'דבקות'? כמה אנשים בכלל יודעים ומכירים את המושג הזה ומה כוונתו? רוב העולם כלל אינם יודעים ממנו ומה משמעותו! אבל להקב"ה כביכול, יש עגמת נפש גדולה והוא בא אלינו בתביעה וטענה יוקדת: "מדוע הינכם כה מרוחקים ומטושטשים בלי הבנה? ועוד אחר מעמד כה כביר של 'מעמד הר סיני', עם כאלו 'שעשועים' שאפילו למלאכים לא היו, האם עד כדי כך תהיו מיואשים מלחיות חיים מלאי דבקות - עד כדי כך שאף לא תדעו ולא תבינו מה הכוונה בזה? וכי לזאת התכוונו כשתיארו אתכם 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'? זככו נא אפוא את גופכם ותגלו את הנשמה שבקרבכם! תצאו מיום טוב כזה של שבועות עם 'חיוב', לחיות באופן נעלה, עם שאיפות מרוממות!

הוודעתם לבניך - לחנך את הילדים לגדלות בעבודת ה'

התורה מדגישה באופן מיוחד, שכל המעמד הנבחר של מתן תורה, ניתן כדי להעביר לדורות הבאים, כמו שכתוב בפסוק (דברים ז, ט): "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֵיךָ יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֶב". ולפי המדובר הכוונה היא כך: תשפיעו הלאה לילדים ולתלמידים, שבאמת יקבלו 'דבקות' בריבונו של עולם! וזאת אכן נדרשים לקיים, להתחיל לחנך בחורים בזה אופן ודרך של 'דבקות', להכניס בהם אידישקייט וחיות! צריך לקבל על עצמנו ללמוד עמהם חסידות בעומק - עד כמה שהבנתם משגת! צריך לספר להם סיפורי צדיקים; כיצד למשל, היה נראה חג השבועות אצל הרה"ק מסאטמאר זכרונם לברכה, אצל הרה"ק מבעלזא זכרונם לברכה ועוד צדיקים, וכדומה! ואם אכן יפנימו זאת ויפעלו באופן כזה - יראו עד כמה יצליחו עמם לאין שיעור! יגדלו פירות אחרים לגמרי ויהיה עולם אחר! 'אן אנדערע וועלט!' יצמחו ויפרחו בני עליה, שירצו ויחפצו לגדול כפי ערכם 'דבקים' הן בטוב ה' - בעסק התורה והמצוות, והן ב'אהבה בתענוגים' - על ידי שישגו את הנקודה הנשגבה כל כך של אחדות ה', שהיא האות א' של 'אנכי ה' אלקיך', לטוב לנו כל הימים לחיותנו כיום הזה, אמן.

א' 'בשר'... (תהלת ה' ידבר פי כאשר הצדיק מתפלל, איז ויברך כל בשר שם קדשו, אפילו בשר יכול גם לברך את שם ה', אבל 'בשר' נשאר 'בשר'...).

רבותינו הק' היו עורכים את השולחן הטהור בליל חג השבועות, וכמו כן בנעילת החג. והרכה מדברי תורתם היו סובבים על מגילת רות 'ויהי בימי שפוט השופטים', המסיים בשרש מלכות דוד הוא מלך המשיח. וקוטב דבריהם היה על כך שחג השבועות הוא זמן מתן תורתנו הק', אשר בו פסקה זוהמתן של כלל ישראל, היא הזוהמא שנתפסה באדם הראשון בעת חטא עץ הדעת, ועל ידי מתן תורה יש תיקון לפגם זה. והוא ענין תיקון נשמת אדם הראשון, הכולל את אדם ד'וד מ'שיח, אשר מלך המשיח יביא את העולם כולו אל התיקון השלם, כאשר ישלים את נשמת אדם' כראוי. וכל זה מתעורר ביום מתן תורה, ולכן קוראים על שורש מלכות בית דוד ביום זה. והיו רבותינו הק' מאריכים בדברי דרוש ורמז ומעמקים בסודם של דברים, כדרכם בקודש באמירת דברי תורה.

פעם התבטא הרה"ק מראזוואדוב ז"ע באמצע דברי התורה, כאשר הזכיר את חטא הדעת, ותמה איך יכול היה להיות דבר זה, שיבא אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה לידי חטא, ואמר: 'איך גלייב באמונה שלימה אז צווי מלאכים האבן אים געשטופט' (אני מאמין באמונה שלימה ששני מלאכים דחפו אותו - שיאכל מעץ הדעת).

כ"ק רבינו הזקן ז"ע התלהב פעם באמצע דברי תורתו, ואמר: 'דעם היינטיגן טאג האבן אונז געהערט "אנכי ה' אלקיך" אן קיין שום מסך המבדיל! (כוה היום שמענו "אנכי ה' אלקיך" בלי שום מסך המבדיל!)

סיפר הרה"ח ר' יוסף [נאשע] ליפשיץ ז"ל, כי לכ"ק רביה"ז נולדה נכדה בימים שלפני חג השבועות, וקריאת השם שלה היה חג השבועות, והורה כ"ק רביה"ז לקרוא לה 'בינה', על שם מה שכתוב בזה"ק (ח"ב פה). 'אורייתא מבינה נפקת'.

חג השבועות אצל כ"ק רבינו ז"ע היה אחד מן הזמנים הנעלים והמרוממים ביותר, וכאש חקוקה בעצמותינו איך היה כ"ק רבינו אומר את ה'אקדמות' בהתלהבות נוראה והתעוררות גדולה, כאשר הוא מכריז בלבת אש של דבקות נעלית על שבחי של מקום, ומתפרק בגעגועים על זמן התיקון השלם, והיה אומר כל שורה ושורה בנעימות ומתיקות נפלאה ומתוך כביה של רוממות. והיתה לו 'תנועה' מיוחדת בעת אומרו 'קביעין בכן תהוון בהני חבורתא', שאז היה מראה ומחוה בידיו הק' על הציבור בבית הכנסת.

בעת עריכת השולחן של נעילת החג, היה כ"ק רבינו עוסק בעיקר בענייני אהבתו של השי"ת לעמו ישראל, ואהבתם של כלל ישראל להשי"ת, והיו ממש רואים עליו שהוא שרוי בדבקות מיוחדת, כל כולו חטיבה אחת של אהבת ה' ושמחה מרוממת. והרכה מדברי תורתו היו סובבים על ענין האהבה הזאת, כמו שהיה רגיל להזכיר את דברי הרה"ק המגיד מקאנזין ז"ע על המאמר 'אלמלא מוראה של מלכות', והיינו אשר לולא מדת היראה המעוררת איזה ענין של ריחוק, 'איש את רעהו חיים בלעו' כבר היתה החיות יוצאת לגמרי מרוב אהבת ה' ודבקות בו ית'. והיה משורר 'אהבה רבה' בהשתוקקות גדולה, וממש ראו עליו בחוש את קירבת ה' המאירה בימי מתן תורתנו הק'.

כאשר התקבל הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב ז"ע להיות רב בעיר דזיקוב, היתה הרבנות הזאת נחשבת ביותר, כי היתה עיר גדולה וחשובה. אבל למעשה היו דרים בה כמה וכמה אנשי בליעל רעים וחטאים, והיו מהם כאלו אשר היו נחשבים לחשובי ר'פני' העיר. אבל הרה"ק לא הניח להם לעשות בעיר כחפצם, ובשל כך סבל מהם צרות רבות ורעות.

פעם אחת בחג השבועות, היה זה אחר תקופה קשה מאד בין הרה"ק וכמה מבני הקהילה. עד כדי כך שכאשר נכנס הרה"ק לביהמ"ד, סכבו אותו בניו הק' כחומה כדי לשמור עליו, כי יראו שמא יכוחו אותם הרשעים שנמצאו בביהמ"ד. אבל לפני קריאת התורה ניגש הרה"ק אל הבימה לומר את ה'אקדמות' כנהוג, וכאשר הגיע אל התיבות 'מטיילין בי חניגא בהדי דשכינתא', ענה ואמר בקול גדול בלי מורא: 'אבער די רשעים וועלן שטיין פון דערווייטענעס, און זיי וועלן וואונען ווי די כלבים' (אבל אלו הרשעים יעמדו מרחוק, וינבחו כמו הכלבים).

מספרים על הרה"ק רבי מנחם מענדיל בעל 'צמח צדיק' מוויניץ ז"ע, אשר בשנה אחת בחג השבועות בבוקר לפני התפלה, ענה ואמר: 'רבונו של עולם, וואס האב איך פון מיין לעבן? מיין לעבן איז ממילא גארנישט... עולם הזה האב איך נישט, מען הערט נעבעך אזוי פיל אידישע צרות, וועלכע עולם הזה האב איך שוין? עולם הבא וועל איך דאך אויך נישט האבן, איך זאג תורה, וועט מען דאך שרייבן א ספר פון מיינע תורות, אין א אידענע וועט נעמען דעם ספר און דאס לייגן שבת אויפן טיש, אז די טיש זאל נישט זיין קיין 'בסיס לדבר האסור', וועט מען מיר זאגן איך הימל? פאר דינע דברים בטלים, מאכסטו דער טיש אז נישט זיין קיין בסיס לדבר האסור? וועל איך קיין עולם הבא אויך נישט האבן... בעט איך דיר רבונו של עולם, כאטש איין גוטן דאווענען! (מה יש לי מחיי? החיים שלי הם ממילא כלום... עולם הזה אין לי, שהרי שומעים כל כך הרבה צרות ישראל, איזה עולם הזה יש לי? עולם הבא הרי גם לא יהיה לי, שהרי אני אומר דברי תורה, ועוד יכתוב ספר מדברי תורת, ותבא בת ישראל כשרה ותקח את הספר בשבת להניחו על השולחן כדי שלא יהיה 'בסיס לדבר האסור', ואז יאמרו לי: 'עם הדברים בטלים שלך, אתה עושה שלא יהיה השולחן בסיס לדבר האסור'? ויאמרו לי בשמים: עם הדברים בטלים שלך אתה גורם שהשולחן לא יהיה בסיס לדבר האסור? והרי שגם עולם הבא לא יהיה לי... מבקש אני מן - רבונו של עולם, לכל הפחות תפלה טובה אחת!). ואחר אומרו את הדיבורים הללו נכנס אל התפלה, ואכן התפלל אז תפלה נלהבת ביותר, וכך גם כל החסידים הרגישו התרוממות והתעלות מיוחדת באותה תפלה. והיה זה נפלא כל כך אף בעיניו של ה'צמח' בעצמו, עד אשר היה מספר ומדבר מתפלה זו של חג השבועות במשך שנים ארוכות אח"כ, והיה יכול להתבטא ולומר 'כעת כבר עברו עשר שנים מאותה תפלה של שבועות' וכדו'.

אחר אותה התפלה באו כמה חסידים בטענות אל רבם, ואמרו לו כי בשעת התפלה המרוממת שחבו לעצמם כי הם כבר גמרו עם 'העולם הזה' שלהם... ושוב לא יהיה להם שום שייכות עם העולם הזה... והנה אחר התפלה הם נוכחים לדעת כי העולם הזה ממשיך לתפוס מקום נכבד בלבבם, ומה זאת. ענה ואמר להם: 'תהלת ה' ידבר פי, ווען דער צדיק דאוונט, איז ויברך כל בשר שם קדשו, אפילו א בשר קען אויך בענטשען שם ה', אבער א 'בשר' בלייבט